

ELŐFIZETÉS:
 Egész évre . . . 6 ft.
 Fél évre 3 ft.
 Negyed évre . . 1 ft. 50 kr.
 A lap szellemi részét illető
 küldemények a szerkesztő-
 nek, anyagiak a laptulaj-
 donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:
 egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
 többszöri hirdetésnél olcsóbb.
 Nyiltér sora 25 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetésnél
 30 kr.
 A hirdetések Bittermann
 Nándor könyv- és könyvnyomdá-
 jában és a szerkesztőnél fogad-
 tatnak el.
 Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Gróf Andrassy Gyula.

* 1823. † 1890.

Középületeinken gyászlobogók hirdetik, hogy megint kidőlt egy, a haza mindenha kevés oszlopai közül.

Növeli ezen gyásznak mélységét azon általános tudat, hogy ezen oszlop a legerősebbek egyike volt, ha nem a legerősebb.

Andrassy nagy nevéhez van kötve Magyarország alkotmányosságának minden szent tradíciója.

Az ő mintagavallér megjelenése, leplezetlen őszintesége, igaz hazafisága eszközölte ki azt, hogy úgy a nemzet, mint a korona egyaránt megbízott benne. És míg fölül szentül meg voltak győződve, hogy amire Andrassy vállalkozik, azt mesés népszerűségével keresztül is viszi: addig viszont a nemzet tudta és érezte, hogy amely aspirációjának Andrassyt sikerül megnyerni zászló-tartójául, az a hazafiai óhaj teljesezésbe is fog menni.

És az 1859-iki olaszországi, de még inkább az 1866-iki königgrätz-i államrengető balesetek után, éppen ilyen providenciális férfura volt szüksége a hazának.

A hazának?

Nem; a monarchiának! Éppen ezen tény képezi Andrassy nagyságának egyik legbecsesebb különlegességét, hogy ő nemcsak mint magyar, mint hazafi és államférfi áll eszményi magaslaton; az ő neve, működése és lángeszének fénye Európára, s így az egész művelt világra kiáradt.

Az Uralkodó Ház és a magyar nemzet közötti háromszázados visszavonást, kölcsönös féltékenységét ő szüntette meg, midőn Felséges Királyunknak 1867-ben a fejére tette a koronát.

Budapestet ő tette világvárossá, épületeinek palotaszerű eleganciáját ő kezdeményeztette s ez által az új magyar állam szívében, a fővárosban, szemléltette ország-világgal, hogy ez a nemzet, ha kicsi is, de őserő duzzad ereiben, képes a fejlődésre és be akarja tölteni történelmi hivatását.

Az ő lángelméjének bűvös kohójából patant ki a honvédségnek, a haza ezen szemfényének intézménye s csakis az ő tapintata s bölcsesége volt elég ahhoz, hogy a nemzeti eszmének ezen talizmánját bele tudta ékelni a közügyek keretébe úgy, hogy az, a közös védekezés föltételeinek éppen úgy megfelel, mint amennyire kielégíti a nemzetnek ambícióját.

Kétségtelen, hogy az ő megvesztegető modorának, diplomaták között is ritka tapintatának egyik mesés sikere: az a tünneményszerű ragaszkodás is, melyet Magyarország minden gyermeke tanusit a közös atya, a Király megszentelt személye iránt.

1867-ben Magyarország állami élete úyszólván tabula rasa volt. Ő volt az az új máso-

dik Béla, aki az évszázados elnyomatásnak tatárjárása után a semmiből államot teremteni, a kétéltű Európá rokonszenvét kinyerni, az engesztelhetetlenek, maradiak és bosszuszomjasok között, a haladás, nemzeti megerősödés, világpolgári rutin, szóval a jövő alapköveit lerakosgatta.

Hazájának tett korszakalkotó tevékenysége után a külügyek élére szöllített s éppen ezen beláthatatlanul nagy és sikamlós téren produkálta lángelméjének azon sikereit, melyek az ő történelmi egyéniségének gránitnál is örökebb szobrát fogják képezni az idők végeig. Ő hozta létre a nagy Németországgal való véd- és dacszövetséget; amivel jó hosszú időre biztosította Európa békéjét s ebben Magyarország belső konszolidációját, nagyrafejlődését. Visszaadta a monarchiának megcsappant tekintélyét s a közös Uralkodó jogarának biztosította azon presztízst, hogy ma Őt a világ legelső monarchái közt emlegeti barát s ellenség egyaránt.

Az orosz terjeszkedő politikának ő szegte útját a Balkánon, részint új államok alakítása, részint Boszniának s Hercegovinának okkupációja által. E tervét mély belátással, következetesen s céltudatosan vezette közelebb-közelebb a megvalósuláshoz. Mindenekelőtt Oroszország formai barátságát szerezte meg, mondván: „Aki engem a mélységbe akar lökni, avval karon fogva kell járnom“. E politika eredménye volt az, hogy az 1878-iki berlini kongresszuson kivitte, miszerint monarchiánk, az Oroszország által a Balkán félszigeten nyert befolyás egyenlegéül, európai mandátumot kapjon Bosznia s Hercegovina elfoglalására. Ezen elhatározás ugyan nagy vihart keltett az aggályos magyar közvéleményben; de ez őt, tisztán látott célja megközelítésében meghátráltatni nem bírta. És éppen azon szilárd iránytartás képezi jellemének legigazabb gyémántját, hogy céltudatos terveiben magát, a viszonyokba nem avatott tömegek vaklármája által, megtántorítottatni nem engedte, a veleszületett szarkazmussal mondván: „Nem a kibicek mulattatására kártyázok.“

És ezen világtörténelmi sikerekhez még a sors ama kegyelme is járult, hogy nagy alkotásaiban egy egész évtizeden át gyönyörködhetvén, érezhette a legnagyobb kéjt, a teremtését.

Igen, ő Magyarország újjáteremtője, az alkotmányos érabeli civilizáció Árpádja, jövő fejlődésünk megalkotója.

Ha igaz, és mert igaz, hogy a magyar nemzet par excellence politikus nemzet: akkor lehetetlen, hogy legyen széles e hazában csak egy viskó is, amelyben a hazafiai bánat és nemzeti fájdalom igaz érzete ne ébredjen, midőn korai sírba látja hanyatlani azt az egy óriást, aki a

magyarnak visszaadta saját hazáját, a hazában önállóságát s lerakogatta Magyarország állami lételének szegletköveit.

Személyisége varázsánál fogva bizonyára sokra vitte volna akkor is, ha a kedvező végzet nem halmozza el a magas származás, hirneves elődök s grófi korona örökölt kegyelmeivel. Azonban így is inkább ő köleszűntött arisztokratikus címének díszét és fényt, semmint címe neki tekintélyt. Magyar ember még nem játszott világrésziünkön akkora szerepet, mint nagy halottunk. Azóta, hogy a vérivó kényur akasztófára függesztette in effigie, mint egy mitológiai alak nőttön-nőtt a nemzet szemében. És ő ugyanaz, akit a trón ingatásáért halálra vádoltak; legbiztosabb támasza, legmeghittőbb embere lett ugyan annak a trónnak. Királyok barátja, országrendező férfiak munkatársa, nemzetének augura, valóságos magyar Bismarck, de még a német vasember világhírét is kockára tevő előnyös árnyalattal.

Ugyanis Bismarck még egyre a hatalom polcán ül; tehát nincs bebizonnyitva, hogy *ilyen nagy* tudna-e maradni akkor is, ha már többé nem lenne államkancellár.

Ellenben gróf Andrassy 1879. szeptember 22-ike óta lemondott a külügyministerségről s mintegy bevégezni látszott providenciális szereplését. Más „lemondók“ egyuttal ki is mennek a divatból; napirendre tér felettük a haladó idő, új eszmeáramlatok tornyosulnak az övékére s megsemmisítik azokat. Ezekkel ellentétben gróf Andrassy Gyula hivatalon kívül is megmaradt állam-tekinélynek, amennyiben úgy a delegációban, mint az intező körökben folyton elismert vezérként hangoztatta azokat az elveket, melyekkel Európa s ebben különöse. az osztrák-magyar monarchia békéjét megóvandóknak vélte.

A holtak iránt tartozó kegyeletől eltekintve is el lehet tehát mondani, hogy Bethlen és Rákóczy óta nem volt Magyarországnak hozzá hasonló, sikerek által is igazolt diplomatája. Deák lehetett komolyabb, Kossuth gyújtóbb, Eötvös ideálisabb; de végre is mind *csak* mint magyarok, csak a haza határain belül voltak nagyok: az ő hirnevük megfért a hármás bérc és a négy folyó határai között.

Ellenben Andrassy a szó legtágabb értelmében európai államférfi volt, aminőnk nekünk most több nincsen, s talán megint századok kellenek, míg nemzetünk Istene egy ilyenmel megajándékoz.

Ennek a mérhetlen veszteségnek érzetéből árad szét a gyásznak és honfiai bánatnak azon tengere, mely szomorítóan felcsap hullámaival a trón zsámolyához és elborítja úgy a fővárosi palotát, mint az alföldi magyar ember nádviskóját.

Ő „nekünk *csak egy* volt — s az is elveszett“.

De la Rochefoucauld Ferenc herceg.

I.

A „Magyar Szalon“ egyik füzetében egy ismertető cikk jelent meg Regmeczi Jánostól La Rochefoucauld herceg életelvi eszméiről, mely ismét emléünkbe visszavarázsolta a hercegnek több, mint 200 év előtt megjelent kis könyvét. Ez többször történt már a magyar irodalomban. Mintegy 100 éve, hogy Kazinczy Ferenc ezen életelveket magyar fordításban közzétette, de nyelvünk haladó fejlődése szükségessé teszi ezen klasszikus tollal írt elméleteknek időszakonkénti átdolgozását. Érdekes a külön időszakban megjelent fordítások összehasonlítása is.

De la Rochefoucauld Ferenc herceg 1613-ik évben született, nevelése hiányát a szerencsés természet pótolta.

Rochefoucauld éppen azon időszakban lépett a nagy világba, mikor a francia nemesség nagyjai nehezen tűrve Richelieu és Mazarin bibornokok kényuralmát, mozogni kezdtek, noha nem annyira a tettek mezején, mint inkább a fondorkodás tekervényes útjain.

Egyébiránt akkoriban a szokások és erkölcsök erősebb jellemmel bírván, a fondorkodás is különbözött a későbbi eselszövénytől. A herceg idejében kiki hatalom után vágyott, később mindenki megelégedett a hízélgés és a tetszvágy sikerével. Az előbbi sokszor nagyszerű törekvéseket idézett elő, míg a későbbi eredmény csak a hajlongáságtól és a türelemtől függött. Az előbbi állapot erélyesen hatott a világ szinkörére, míg az utóbbi csak lealacsonyította a működőket.

La Rochefoucauld atyja Medicis Mária királyné pártjához tartozván, annak kegyvesztése után távol az udvartól, a világtól elszigetelve, jószágán volt kénytelen élni. A fiatal Rochefoucauld katonára lett, Olaszországban és Flandriában vitézkedett. Visszatérvén, szabad beszéde miatt Ausztriai Anna királyné parancsára a Bastilleba jutott és az udvartól eltávolított, azért kiszabadulása után szintén Verzeuil birtokára önkényi szám. kivetésbe ment, hol majdnem három évet töltött. Richelieu halála után Mazarin poitoui kormányzóknak nevezte, de a bibornokkai béke hamar felbomlott.

Mint jelenleg, úgy akkor is a nőnem nagy befolyást gyakorolt a világ színpadján működő egyénekre. A lovagiasság korszakában a szerelem nagyobb fénykörrel bírt és gyakran felébredtetta a nemesebb dícsvágy érzetét, míg a későbbi udvarias szerelem csak apróbb érdekekkel bibelődve, inkább sülyeszté, mint emelé a dícsvágyat. La Rochefoucauld elhagyván Anna királyné pártját, körülményei, valamint szíve vonzalma által határozva, Longueville hercegné pártjához csatlakozott, kinek szépsége által annyira elbájolva lett, hogy kész volt érte mindent feláldozni.

Ily körülmények között forgott La Rochefoucauld, mikor Mazarin bibornokkai egyenetlensége, vagy talán saját hajlama, de leginkább Longueville hercegné iránti érzelmei besodrották őt is a Fronde zavargásaiba, melyek, noha a francia lovagiasság regényességével csillogva, csábító hatással bírtak, valódi mérgis csak egy főnök és határozott cél nélküli, egyedül az engedelmesség és cselekvénytelenség unalmából, a nagy nyugtalansága által előidézett jelentéktelen hadvitelek voltak. A st.-antoini csatában a herceg megsebesülvén, majdnem szemévilágát veszítette, de hozzá szerelme is a szép, de hűtlen hercegnéhez meghűlt.

Ebből láthatjuk, mily könnyedén csatlakozott hercegnék az akkori pártokhoz, de bármily könnyedén történt az ily csatlakozás, szinte oly gyorsan vissza is tudott lépni, mert beható éles elméje könnyen belátta a rejtett igazságtalanságokat és azon szilárd igazságszeretettel párosult jószívű egyeneslelkűség, mely a herceg különös tulajdonához tartozott, nem sokáig tűrhette oly pártoknak fondorkodásait, melyeknél a közjó előmozdítása csak ürügy volt személyes érdekek elérhetésére, hol a legfontosabb érdekeket a legesekélyebb indokoknak feláldozták, szóval, hol minden csak gúnyja volt az emberi észnek s a jó kormányzásnak.

La Rochefoucauld az akkori közélet ezen hiányait gyorsan észrevehén, csakhamar elhagyta a pártok eselszövényeit, a Fronde párthiveinek bucsut mondott s visszatért a magánélet csendébe, hol megállapodván, jellemének egész hajlamával élvezte a barátság kellemét és a szellemiség örömeit. Háza gyülpontja lett minden jelesnek az udvarnál és Párisban. Mindenki ismerte azon gyengéd barátságot, melyel élte végéig Lafayette marquisonához vonzódott. Ezen társaságban írta La Rochefoucauld emléklapjait és erkölcsi életelveit.

Eleinte emléklapjait tartották legjobb művének, de az utókor másképp ítél s igazolta Voltaire ítéletét: „La Rochefoucauld emléklapjait kiki olvassa, de elméleteit mindenki könyvnélkül tudja.“ Ki sem jellemezte igazabban ezen elméleteket,

mint szinte Voltaire. „Nincs, ugymond, egy mű sem, mely annyira hozzájárult volna a nemzet izlése finomításához és a határozott írásmód kiépezéséhez, mint La Rochefoucauld életelvei.“ Ezen kis eszmegyűteményt elragadtatással olvasta az akkori világ és mindenkit nemcsak elmélkedésre, de egyszersmind a gondolatoknak élénk, határozott és finom alakbani kifejezésére szoktatótt. Ezen érdelemmel a tudományok újraszületése óta ki sem birt más Európában.

La Rochefoucauld azzal vádolták, hogy rágalmazza az emberi fajt, mert az emberiség méltóságának egyedüli tényezőjét, az erény létét megtagadja az által, hogy minden emberi tettek ugyanegy forrást ad: az önző önérdéket és így a bűnt egybekeveri az erénnyel, mert mindenkit felold az erény érdeme becsülésétől.

De nem kell felejtünk, hogy La Rochefoucauld életének nagyrésze polgári zavarokban, melyekben ő is résztvett, folyt le, oly zivatáros időkben, mikor az emberek szenvedélyeik hullámaiktól hányatva, önfentartásuk szükségéből alig ismerhetnek tetteiknek más vezérfonalat, mint önérdékeiket. A Fronde zavarjaiból eredett féktelenség és XIV. Lajos korszaka szolgátságából származott erkölcsi sülyedés között nem maradt a nemzetnek ideje az erkölcsi állapotára. La Rochefoucauld az emberek erkölcsit olyanoknak festé, mint a milyeneknek azokat akkoriban tapasztalta, az ő könyve hű jellemzése az akkori erkölcsöknek, írja mitem tehet arról, hogy az egyszersmind gúnyirata az emberiségnek és hogy azokból sok, harmadfél század mulva a mostani társadalomban is igaz maradt.

La Rochefoucauld könyve megjelenése idejében annyi megtámadásnak, mint magasztalásnak lett ugyanegy időben tárgya. Legnagyobb elleni közé Retz bibornok tartozik. Eleinte műve névtelenül jelent meg, de később egyik kiadás a másikat érte, és pedig a szerző nevével. Nincsen nyelv Európában, melyre nem fordították volna, pedig tekintve az író nyelve finomságát, ez nem csekély feladat.

Egyébiránt La Rochefoucauld életelveinek eszméit, ki sem cáfolta meg annyira, mint éppen ő maga egész életének lefolyta alatt, mert alig volt egész Franciaországban kifogástalanabb életű egyén, mint éppen La Rochefoucauld, ki valóban tükre volt az emberiségnek. Noha gyakran gúnynyal szólott a kebel minden szivderítő hajlamáról, az ész szilárd meggyőződéséről, az emberiség legmagasztosabb feladatairól, mindazáltal mindenki a leggyengédebb, legszilárdabb és a legbátrabbnak ismerte.

Lord Byron egykor azt állítá, hogy Machiavelli azért írta „Il principe“ eselszövényt tanító művét, hogy mutassa fel, mennyire különbözik sok uralkodónak célja az emberek boldogításától. Hyesmit a valódi erényességet illetőleg La Rochefoucauldnál is lehet sejteni.

V. Károly császár Franciaországban tett utazásai idejében meglátogatván hercegnék nagyatyját, azt állította, hogy sohasem volt egy lakban, melyben jobban lehetett volna látni a tulajdonos nagy erényét, becsületességét s valódi uraságát. Ezen észrevételt az unokára is teljes joggal alkalmazhatjuk.

La Rochefoucauld életének utolsó szakát számos belvizsály érte. Egyik fia a Rhenus-oni átkelési harcban esett el, a másik pedig megsebesült. Testét a köszvény kinjai gyötörték, de mindent lelki nyugalommal tűrt, míg csak 1680. évi március 12-én a halál minden bajtól megszabadította. A nyílt sírba, közelismerés szerint a száznadnak legbecsületesebb férfai szállott örök nyugalomra.

De itéljen az olvasó maga az annyira híres életelvi eszmékről.

Grosschmid Gábor.

Évkönyve

a kalocsai érsekmegye népiszkoláinak és tanügyvel foglalkozó egyéneknek. 1890.

Pár nap előtt jelent meg fenti cím alatt egy hatvanhárom oldalra terjedő füzetecske, mely — a régi szokáshoz híven — a kalocsai érsekmegye elemi tanügyi viszonyairól ad kimerítő tájékoztatást évről-évre. S minthogy Bács megye teljesen az érsekmegyéhez tartozik, nagyon helyén való, hogy e kimutatással e lapban, mint a korábbi években, úgy most is, bővebben foglalkozván, minél szélesebb körben megismertessük népoktatásügyünket.

A főmegyei róm. kath. népiszkolai főhatóság: főmagassága s főtisztelendő dr. Haynald Lajos biboros érsek ur, s az első lapot teljesen az ő címeinek felsorolása veszi igénybe.

A népiszkolai főtanács: a kalocsai főtisztelendő főszentszék.

Az érseki főtanfelügyelői hivatal áll egy fő- és egy segédtanfelügyelőből. A főtanfelügyelő: Mayer Béla, bosoni vál. püspök stb. Segédtanfelügyelő: Petrovác József, a zárdai leányiskolák igazgatója.

Az érsekmegye iskolái, az iskolalátogatás könnyebb eszközölhetése céljából négy főtanfelügyelőre vannak osztva, melyekből az első kivéve, a többi Bács megyére esik, jelesen: a második főtanfelügyelő (magában foglalja a bajai, szántóvi, almási és szabadkai esperes-kerületeket). E tanfelügyelőben a hivatalos iskolalátogató: dr. Boromisza Tibor ker. esperes, jankováci plébános. A harmadik főtanfelügyelőben (a zombori, apatini, kulai, bácsi és palánkai espereskerületek) hiv. iskolalátogató: Puck István apát, apatini plébános. A negyedik főtanfelügyelőben (a zentai, topolyai, óbecsei és újvidéki espereskerületek) hiv. iskolalátogató: Zittl Róbert temerini plébános.

Ezenkívül még minden espereskerületben az esperes, mint kerületi tanfelügyelő teljesíti az iskolalátogatást és ellenőrzést. Ily espereskerület az érsekmegyében 17 van, melyből Bács megyére 13 kerület esik.

Ennyit az ellenőrző közegről: a tanfelügyelősről, most térjünk az iskolákra.

Az érsek négy képezdét tart fenn Kalocsán. a) Férfi-tanítóképezdét, igazgatója: Mócsy Antal. A tanítójelöltek száma 67, ötlet több, mint mult évben. b) Polgári tanítóképezdét. c) Tanítónőképezdét. d) Óvónőképezdét. Ez utóbbiak igazgatója: Petrovác József. A tanítónőképezdének 66 növendéke van (hétlet több a mult évinél), ezek között az iskolánék társulatának 16 jelöltje van.

Ezután következik espereskerületek szerint a községeknek felsorolása, feltüntetvén az ott lakó r. k. lélekszámot, a tanterem számát, a tanítók nevét és évi fizetését s végül az ott használt tannyelvet.

Legtöbb r. k. lelket számláló négy város megyénkben: Szabadka (56,807), Zenta (19,980), Baja (16,012), Zombor (13,525) — legkevesebbet számláló négy község pedig: Ó- és Uj-Verbász (450), Ó-Kér (457), Kucura (597), Pacsér (630).

Erdekes adatokhoz jutunk, ha utánszámítunk, hogy az egyes községekben egy-egy tanteremre átlag hány tanköteles jut. Ekkor látjuk, hogy a Bácskában levő 108 község avagy pusztá iskolái közül csak husz felel meg a népoktatási törvény azon követelményének, hogy egy tanítóra, egy teremben 80 gyermeknél több ne jusson, de ezek közül is 16-ban csak azon egyszerű oknál fogva nincs több, mert az illető községecske vagy leginkább pusztá nem bír több tankötelessel; így tehát tulajdonképpen csak négy község iskolája felel meg a törvény intenciójának, jelesen: Matheovics (egy teremben 49 gyermek), Titel (62), Gajdobra (65-2), Baja (77-8). A többi község tantermeire a törvényes számmal több jut; 80—90 gyermek jut hét községben (köztük Zombor város): 90—100-ig öt községben; 100—120-ig huszonöt községben (köztük Ujvidék város); 120—140-ig tizenkilenc községben (köztük Szabadka, Zenta városok); 140—160-ig tizenöt községben (köztük Szt.-Tamás, Temerin); 160—200-ig tizenegy községben (köztük Topolya); 200-on felül pedig a többi három községben (Szónta, Madaras, Tiszakálmánfalva).

Az espereskerületeket tekintve, legkevesebb növendék esik egy tanítóra a palánkai espereskerületben (108), tehát ott, a hol a németesség zöme lakik. Legtöbb esik a topolyai esperességben (152), a hol pedig köztudomás szerint csupa magyarok laknak. Az egész érsekmegye területén levő tanteremek tekintve, átlag 108 (fogy. 7) mindennapi tanköteles és 27 (fogy. 9) ismétlődő esik. A javulás tehát kielégítő.

Ami az érsekmegyei iskolák tanítási nyelvét illeti, arra nézve álljanak itt a következők: tiszta magyar 369 (szaporulat mult évtől 5), tiszta német 119 (szap. 2), tiszta dalmát 8 (szap. 1), magyar-német 49, magyar-dalmát 36 (fogyott 2). Itt érdekes volna tudni, hogy e kettő tiszta magyarrá vagy tiszta dalmattá változott-e át? Annál is inkább, mert a tiszta dalmátnál látunk egy szaporulatot, magyar-német-dalmát 25, tót 1, tót-magyar 1.

Megjegyzendő azonban, hogy a nem magyar tannyelvű iskolákban a magyar nyelv az 1868. XXXVIII. és az 1879. XVIII. t. c. alapján és értelmében a vallás- és közoktatásügyi m. kir. min. által 17,284/1879. szám alatt kiadott tanterv szerint taníttatik.

Az érsekmegye területén van 149 népiszkolával bíró község vagy pusztá (szap. 1). Jellezőkre nézve: r. kath. 135 (szap. 1), községi 11, állami 3, felsőnépiszkola 4, polgári iskola 4.

Tanítói állomás 608 van rendszeresítve (szap. 6), ezekből be van töltve 600, üres 8 (szap. 2). Tehát nálunk a tanító szükség ez évben nagyobb; vagy ez a nyolc állomás oly gyatra javadalmazással bír, melyre mai készütséggű tanító nem bír folyamodni, sajnos, hogy megyénkben ily állások is vannak! A tanítók közül férfi 460 (szap. 4), nő 140, mely számba az iskolánék is beszámítvák, kik megyénkben 12 helyen működnek. Ezek közül okleveles 597, nem okleveles 3, kik

mint helye azt is, hog kántor, an söt oly na ságh, Sza lélek van.

A tan tikából a tanköteles let valósz donitandó. Ezek közü 3012), 12-

A ml tankötelesen morító az látogatják tetben hátr a mindenn 89-1%, ez az ismétlő 62-52% (fo oktatás va fele látogaj

A főm egylet van.

vezetesen: esperes ker Dániel apat cse, Topoly Szulik Józse

vidéki (Zom taggal. Elhő Bács-kulai C nök: Oszter plb. Ujvidék 48 taggal. plébános. Le vidéki és a

Ezután nyugdíjintézet

szerint. A ay van, héttel t letek szerint letből (31), letből (3).

Ezt köv rendes névsz sők, végzett jelölésével.

Végül pe sorolja föl. M Fehér Mihály Slein Mihály

Lássunk vonatkozólag

Legjobba ujonan rendsz kötvé, a tanít terjedő fizetés tót. 600—70 van, 500—60 forintig negye negyven helyen fizetés esik a kánkban.

Kinevezés Haller Gábor kol szabadkai törvény

Plébános uj plébános vége máshoz, hol ifj élén üdvözlő besz plébános urat, ki talmas hangon, m ért, jelezve egyz tüzött célja fele idegenkedett az t alatt mintegy var feriu irant. 20 k a plébániára, hol a adminisztrátor ált tisztelgett nála az házképviselet, a t tiszteletére 50 ter lyanam tőszokat. József a róm. kat a reformáltak, Hor a gör. keletiek res gányók nevében: lelkeszek mint pri vasárnap) a templ nyőri beszédél a közöttünk s mind Adja az Eg!

A gazdaság vasárnap délelőti

Közgyűlés. egyházbizottsága az hivott, de határozatk száma miatt folyó é kor a városháza nag Tárgysorozat: 1. Zor

Melléklet a „Bácska“ 15-ik számához.

mint helyettesek működnek. Megemlíthetjük még azt is, hogy 82 oly tanító is van, ki egyszersmind kántor, ami a tanügyre nézve elismert hátrány; sőt oly nagy községekben, mint Csonoplya, Hód-ságh, Sztanisics, Futtak, a hol 5-6 ezer kath. lélek van, nem is indokolt.

A tanköteles gyermekekre vonatkozó statisztikából a következőket emeljük ki: 6-12 éves tanköteles van 74,308 (szap. 4921. E nagy többlet valószínűleg a pontosabb összeírásnak tulajdonítandó), 13-15 éves 25,824 (szap. 3878). Ezek közül iskolába jár 6-12 éves 64,837 (szap. 3012), 12-15 éves 16,147 (szap. 2224).

A mily örömdetesén látjuk a jelentésből a tankötelesek létszámának szaporodását, oly elszomorító az a tény, hogy e tankötelesek rendetlenül látogatják az iskolát s mintha ez évben e tekintetben hátra estünk volna! Ugyanis a múlt évben a mindennapi tankötelesek közül iskolába járt 89-1%, ez évben pedig 87-3% (tehát fogy. 1-8%), az ismétlők közül mult évben járt 63%, most 62-52% (fogy. 0-48%). Különösen az ismétlő oktatás van még nálunk elhanyagolva, alig hogy fele látogatja a tanodát.

A főmegye területén hat r. kath. néptanító-egylet van, melyek közül öt Bácskára esik. Nevezetesen: a *baja-vidéki* (Baja, Almás, Szántova espereskerület) 113 taggal. Elnöke Berényi Dániel apát, bajai pléb. — *Bács-tiszavidéki* (Ó-Becse, Topolya, Zenta esp. ker.) 67 taggal. Elnök: Szulik József prépost, ó-becsei pléb. — *Zombor-vidéki* (Zombor, Szabadka, Apatin esp. ker.) 120 taggal. Elnök: Puck István apát, apatini pléb. — *Bács-kulai* (Bács, Kula esp. ker.) 57 taggal. Elnök: Osztermayer József c. kanonok, hód-ságh pléb. *Ujvidék-palánkai* (Ujvidék, Palánka esp. ker.) 48 taggal. Elnök: Eigl József esperes, futtaki plébános. Legrégibb tanító-egyletek a bács-tiszavidéki és a bajavidéki.

Ezután következnek a kalocsai kántortanítói nyugdíjintézet tagjainak névsora espereskerület szerinti. A nyugdíjintézetnek ez évben 219 tagja van, héttel több, mint mult évben. Espereskerületek szerinti legtöbb tagot bir az ó-becsei kerületből (31), legkevesebbet a szabadkai kerületből (3).

Ezt követi a működő r. k. tanítóknak befűrendes névsora, születési helyök, idejök, működésük, végzett tanulmányaik s állásuk rövid megjelölésével.

Végül pedig az 1889. év folyamán elhaltakat sorolja föl. Meghaltak: Bachmann Antal ujvidéki, Fehér Mihály bajmoki, Kummer János vaskuti és Stein Mihály mélykuti tanítók.

Lássunk néhány adatot a tanítói fizetésekre vonatkozólag Bácskában!

Legjobban díjazzzák, illetve díjazták, mert az ujonan rendszeresített álláshoz nincs ily díjazás köve, a tanítókat Moholyon (880 frt). 800 frtíg terjedő fizetéssel három községek jutalmazza tanítóit. 600-700 frtíg terjedő fizetés hat helyen van, 500-600 frtíg tizenöt helyen, 4-500 forintig negyvenhárom helyen és 3-400 frtíg negyven helyen. Átlag egy tanitóra 480-500 frt fizetés esik a mi „tejjel, mézzel folyó“ Bácskánkban.

Hirek.

Kinevezés. A m. kir. igazságügyminiszter ur Haller Gábor kolozsvári törvényszéki joggyakornokot a szabadkai törvényszékhez jelölték ki.

Plébánosfogadtatás. O-Kanizsáról írják: Az új plébános végre f. hó 15-én megérkezett a vasuti állomáshoz, hol ifj. Tóth József a községek értelmiségének élén üdvözlő beszéddel fogadta főtisztelendő Fonyó Lajos plébános urat, ki meghatva, valódi szónoki hévvel, hatalmas hangon, mondott köszönetet a szives fogadtatásért, jelezve egyszersmind álláspontját, mely szerint kitűzött célja felé haladni fog. Ha volt még valaki, ki idegenkedett az ünnepeltől, ugy az e szavak hatása alatt mintegy varázsütésre rokonszenvet érzett a derék férfiu iránt. 20 kocsiból álló fényes menettől kísértetett a plébániára, hol papársai nevében Perndl Adorján volt adminisztrátor által üdvözöltetett. Még az nap folyamán tisztelgett nála az eltiljáróság, a képviselőtestület, egyházközségek, a tanítótestület s más hitfelekezettek. Este tiszteletére 50 terítők bankett rendeztetett, melynek folyamán tósztokat mondtak az ünnepeltre: ifj. Tóth József a róm. katolikusok, dr. Roxer és Nagy Lajos a reformáltak, Herz Ede az izraeliták s Popovics Szima a gör. keletiek részéről; dr. Névény Sándor az adorzáni gányók nevében; Witt Ignác és Szabados Pál segédlelkészek mint principálisok üdvözlelék. Másnap (16-án, vasárnap) a templomban mutatá be magát híveinek gyönyörű beszéddel a jó pásztor. Vajha jól érezze magát közöttünk s mindent, mit előre jelzett, megvalósíthasson! Adja az Eg.

A gazdasági egylet tagjait figyelmeztetjük a vasárnap délelőtti 10-kor tartandó közgyűlésre.

Közgyűlés. Zombor szab. kir. város róm. kath. egyházközsége az 1890. évi február hó 18-ára egybe-hívott, de határozatképes számban meg nem jelent tagok száma miatt folyó évi február hó 23-án délelőtti 11 óra-
kor a város háza nagytermében rendes közgyűlést tart. Targyroszat: 1. Zombor szab. kir. város tanácsának f.

évi 1075. sz. alatti átirata, mellyel átteszi — a népiszkolák segélyezése ügyében — a nagymélt. m. kir. belügy-miniszterium által jóváhagyott szerződést. 2. Zombor szab. kir. város közigazgatási bizottság, mint másodfokú közigazgatási hatóságnak, a zombori r. kath. egyházközség és a kalocsai érsek közt felmerült vitás ügyben m. évi 304. sz. alatt hozott határozata. 3. Zombor szab. kir. város tanácsának m. é. 11.665. sz. alatti átirata, az iskolai alapot 1700 frt tőke és 441 frt 29 kr kamatokból megillető fele-részenek átvétele iránt kiküldendő tagok iránt. 4. Zombori telekkönyvi hatóságnak 6943. számú törlési végzése. Szto-lisits Euztalia által az iskolai alapba visszafizetett 800 frt tőke iránt. 5. Donoszlovits József városi számvevőnek kérényve az iskolai alap részére a kétes követelésekből felkutatott és folyósított 2141 frt 29 kr érdemében kifejtett fúradozásainak megjutalmaztatása iránt. Időközben beérke-zendő ügydarabok. Zomborban, 1890. évi február hó 18-án. Dr. Csihás Benő, egyházközségi elnök.

Megjelent (de be nem küldetett) a kalocsai ér-seki főmegye schematismusa. Ezen sok tekintetben tanulságos statisztikáról szól nagy fáradsággal készült harmadik cikkünk. Ajánljuk azt a kulturális viszonyaink iránt érdeklődők figyelmébe.

Hirdetmény. Zombor szab. kir. város törvény-hatóság bizottságának 1890. január 29-én 13. sz. alatt kelt intézkedéssel jóváhagyott határozata alapján a zom-bori Sikara nevű erdőben létesítendő és 3291 frt 37 kr építési költséggel előirányzott vendéglő építésének vállalat utján leendő biztosítása céljából 1890. évi március 2-án d. e. 10 óra-
kor a város háza tanácstermében zárt ajánlati versenytárgyalás tartatik. A zárt ajánlatokhoz a fentösszegezett előirányzati költség 5%-ka bántéppénztől csatolandó. A részletes feltételek a városi mérnöki hi-vatalban betekinthetők. Zomborban 1890. évi február hó 20-án tartott tanácsülésből. Dr. Csihás Benő, polgár-mester.

Vizgyógyintézetünk is lesz a nyárra. Leg-alább ebben fáradozik dr. Pávlovits Simon központi járárosorvos, vármegyei tb. főorvos. Helyiségül, már a park élvezetősége kedvéért is, a Bikár Simon-féle pom-pas villát szemelte ki s a berendezést már a tavasz elején megkezdik.

Bohócestelely. Apatinban folyó hó 18-án este 8 óra-
kor „Andrés“-féle vendéglőben, az itteni da-lárda-egylet bohócestelelyt rendezett 50 krajcár belépti-dij mellett. A működő tagok minden tekintetben nagy jár-tassággal játszótták végig érdekes szerepeiket. Tiszta jövedelem a felülfizetésekkel együtt 71 frt volt. A bo-hócestelelyt tanulmányok követte, mely kiválóan kirivartdig tartott. Az 1. sőt negyest 46 pár táncolta. Összesen 134 személy volt jelen, a működő dalárdán kívül. Többek kérelmére pótólóg nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt, hogy Hercenberger Sándor zenekarát a tisztelt közönség figyelmébe ne ajánljuk azért, hogy a multkor Apatinban megtartott pikniken dacára annak, hogy a rendezőség egy tagja felszólította, hogy egy táncot ismétljen, mégis oly vakmerő volt és hegedűjét letéve, kiment a tánc-teremből. (Mi ugyan nem voltunk ottan, s így döntő-kök sem akarunk ez ügyben lenni; de az ítélet méltá-nyossága érdekében meg kell jegyeznünk, hogy a zené-szekkel szemben néhol a jökevdv hevében olyan mérté-ket alkalmaznak, mintha azok nem is emberek, hanem gépek volnának.)

Himen. Hnatkovszky Romeo apatini szolgabíró-sági II-od irnok eljegyezte néhai Csukásy László volt bajai ügyvéd kedves és szeretetre méltó leányát, Aranka kisasszonyt.

„Egy káplán duhajkodása“ címmel la-punk f. évi 13-iki számában közzétett híre vonatkozó-lag, az érdekelte ő-sztapári káplán, Momirovits István, cáfolatot küldött be, melyben a neki imputált cselekmé-nyeket kerekben tagadja és visszautasítja. Nagyon csodál-juk, hogy a tisztelendő ur cáfolatát nem íratta alá azok-kol a megnevezett tanukkal, kikre levelezőnk hivatko-zott, mint szem- és tiltanukra. Így nekünk ő-sztapári levelezőnk szavahihetőségében kételkedni semmi okunk nincsen, annál is inkább, mert erre alkalmat nem is szolgáltatott. Mi tehát míg az idézett tanuktól, vagy hivatalos helyről nem kapunk cáfolatot, addig inkább hiszünk az érdektelen vádlónak, mint a tagadó vádlott-nak. Ezzel annál inkább is az igazságot és a közérkö-lcsőt véljük szolgálni, mert a mentegetőző káplán ur, csak az első vádat, a botrányos „prazizást“ mint elő-zményt tagadja, holott a következményt, t. i. azt, hogy a templomra ragasztott pamflett hirdette másnap a bot-rányt, maga is elismeri. Sőt azt is elismeri, hogy a sa-ját ujvidéki szentszéke, bizonyára hasonló ráfogásokért 7 hónapi zárdafogságra csakugyan elítélte; csak azt nem ismeri el, hogy ezen ítélet jogerős, mit a tisztel-endő urnak a legfelső egyházi hatóságnál bizonyára sikerülni fog megdöntenie. Reméljük, hogy a vádló ur siker esetén, a fölméltet közlése által, elégtételt fog nyújtani a káplán urnak.

Moholyi tűzoltóbál. A moholyi önkéntes tűz-oltó-egylet folyó hó 15-én tartotta zánkörü táncvigalmát, mely alkalommal fellülfizettek: Bács-Bodrogh megyei h. é. vasutépítészeti hivatal 15 frt, id. Ofner Lipót 9 frt, Mikosevits Antal 5 frt, Ujhelyi Ágoston 2 frt, Joanovits László 2 frt, Radulovits Nikola 1 frt, Kovacsics János 1 frt, Mátity Dusan 1 frt, dr. Hodik János 1 frt, Kleiner János 1 frt, dr. Nagy Kálmán 1 frt, Kiss Antal 1 frt, Mannheim Simon 1 frt, Králik Lajos 1 frt, Mohanovits László 1 frt, Tóth Andor 70 kr, Pulehard Jánosé 50 kr, Rankovits János 50 kr, dr. Hubert Dávid 50 kr, Sisák Pál 50 kr, Mandel Ignác 50 kr, Kollonics János 50 kr, Peczarszki József 50 kr, Kronstein Adolf 50 kr, Beck Mihály 50 kr, Kronstein Márk 20 kr, Kossin Károly 20 kr, Topai Lukács 20 kr. Fogadják az igen tisztelt föllülfizetők az egytel halás köszönetét.

Hymen. Fekete Samu, sztanisicsi órsvezető, a csendőrkertület legbuzgóbb altiszteinek egyike, e hó 16-án esküdtött örök hűséget a szép Flesch Lina kisasszonynak Sztanisicson.

Karnevál. Topolyáról írják: Karnevál herceg elhurcolkodván, azon melegében értesitem a „Bácskát“, hogy a topolyai értelmiség is mily magas hődólatall vi-selített utolsó napjaiban, offensége iránt. Szombaton tartá a nemrég alakult ipartestület a legeslegeső bálját. Kedden pedig az „olvasókör“ vigalmi bizottsága rendezett 20 kros, társasvacsorával egybetűtött táncvigalmat. Hogy a táncvigalmak minden tekintetben kitűnően sike-rültek, ennek megokolására elég lesz megemlíteni, hogy

azok fáradszatlan rendezője, a mi Zsiga barátunk volt. Ő a közbizalom embere s az ő ifju vállaira van nehe-zedve az egész farsangi „muri“ gondja. Ő fogadja a zenészeket, ő bérli ki a tánctermet s ő gondoskodik a zenészek ellátásáról s azonkívül a beléptidíjak és az egyleti pénzek gondos beszedője, stb. Vajha minden köz-ségnek volna ilyen élelmes „muri“ rendezője, akkor a deficit szó ismeretlen lenne ezen a téren.

Megjelent a Bács-Bodrogh vármegyei gazdasági egyesület havi közlönye a „Gazdasági Értesítő“ 1890. évi január és február havi 1. és 2. száma a következő tar-talommal: Titkári jelentés a Bács-Bodrogh vármegyei gazdasági egyesület 1890. évi közgyűlésén. — A Bács-Bodrogh vármegyei gazdasági egyesület 1889. évi zár-számadása. — Törvényjavaslat a mezőrendőrségről. — Cukorrépatermelés kísérlet Adán. — Tanulmányutam a hatvani cukorgyárban. — Felhívás a cukorrépa-ter-melés tárgyában. — Kelebiai ménes története. — Föld-mivelésügyi m. kir. miniszter leirata az ezévi fedeztetési állomásokat illetőleg. — Apró közlemény: A szőlőkarók és lúgoszlopok tartóssá tétele. — Vegyesek. — Iro-dalom.

A „jósziwü“ ő-sztapáriak. Amint már lapunk ez évi 9. számában is megemlíttük, Márkov László ot-tani lakost mult hó 25-én a sirből kiemelvén, felboncolták. Ez alkalommal Bence Mihály községi orvost, Juhász Jenő törvényszéki vizsgáló bíró kiküldött a boncolás-nál egészen mellőzte, s helyette dr. Rudy Béla bresztov-
váci orvos szakértőt alkalmazta. Ez persze feltűnést kel-tett, s a községekben azon hir terjedt el, hogy Bence Mihály orvos, hamis halottkemi jelentés kiállításá miatt szintén vizsgálat alá helyeztetik. Dacára annak hogy az ő-sztapáriak községi orvosoknak (mit dr. Rudy Béla bresztov-
váci s dr. Donoszlovits zombori orvosok ő-sztap-
pári pacienszek gyakori látogatása folytán legjobban tudhatnak) reszkető agg kora, s az evvel járó szakte-hetségi csökkenés folytán tényleg mi használt sem ve-hetik, most a jó ő-sztapáriak közt mozgalom indult meg hogy érdekében a kir. törvényszékhez kérény menesz-
tessék, melyben kéru szándékoznak, hogy tekintettel arra, miszerint községi orvosuk majdnem az egész télen át betegnek vallotta magát, s egyáltalán az összes ez idő alatt elhalt egyénekre nézve a halottkemi jelentés lakásán állította ki; hol egyszersmind a halál okát is konstatalta; tehát ez egy baklövését, s „annyival“ szemben, figyelmen kívül hagyni sziveskednek s őt csend-ben élő agg korában a „comoditét“ édes álmában meg-hagyni kegyeskednek.

Táncmulatság. A bogojevai ifjuság az olva-sóköri javára folyó hó 15-ére táncvigalmat rendezett, mely lefolyásra nézve egyike volt a Bogojevian rendezett tánc-mulatságok legsikerültebbikének, a mennyiben a ternek zsufova voltak. A tisztajövedelem 40 frt volt. Fellülfizet-tek: Kaufmann Emanuel (Gombos) 1 frt 40 kr, Wag-ner család (Gombos) 1 frt 20 kr, Neiner Dávid (Gombos) 40 kr, Torma József (Zombor) 10 kr, Haas Miksa (Do-roszló) 40 kr, A bresztováci ifjuság 3 frt Brook Evald 40 kr, Nemes János 20 kr, Spitzer Jakab 20 kr, Haizler N. 1 frt, Meszár Mihály 40 kr, Mátéfi Domonkos 20 kr, Perlstein Sándor 30 kr, Weisz László 40 kr, Szobonya Fábán 40 kr, Meló Ferenc 40 kr, Stein Frigyes 60 kr, Klinovszki Sándor 40 kr, Baumgarten család 60 kr, Molnár Gábor 1 frt, a rendezőség 2 frt. S így összesen fellülfizetésekből 15 frt folyt be. N. O.

Himen. Ó-Becsen Szabó Sándor köztisztvisletben álló tanító e hó 17-én esküdtött örök hűséget Barna Ist-ván kedves leányának Veronika kisasszonynak.

Rejtélyes eset. Kedden este nyolc óra-
kor özv. Vinkovicsné jelentést tett a rendőrségnek, hogy 12 éves Márk fiát alig egy órával előbb két álarcos ember meg-támadta az utcán, jobb kezének mutató ujját levágták s magukkal vitték. A rendőrség azonnal megindította a vizsgálatot, de a bűnösök még mindig nem derültek ki. Különben a fiúnak nagyon gyanus a magaviselete s li-hetetlen az előadása; aligha nem valami csiny közben vesztette el az ujját vagy maga vágta le azt. Mert dol-gozni nem igen szeret; mesterétől is már több ízben szö-kött meg úgy, hogy erőszakkal vitték vissza mesteréhez.

Dalárdánk keddi bohócestelelye anyagilag is jól sikerült. És ezt különösen örömmel konstataljuk, mert míg a művészi tekintetek benne mindig érvénye-sülnek, addig bevétel dolgában kevés előadása termi meg a fáradsághoz, önzetlenséghez és művelvezeteh ará-nyos gyümölcsöket. A bevezető macska-kettős kellem-e-sen fölajzotta a nevető izmokat. Szereplői Egytombban a királyi asztalra kerültek volna. Desperát urat Rác Soma ur derültséget keltő mimikával és hanghordozással mutatta be. Kár volt minden hangjáért, amely a terem hiányos akusztikája folytán nem érvényesülhetett. Végül jött az est fénypontja, a vartyogi nagy dalnokverseny, ezen egyszerű és mégis oly mulattató és magyar ész-járasu dalbóhozat. A bevonulás egy kaleidoskopra em-lékeztetett, melyben a világ minden népe és különce egymás mellett tarkállik. Szerescsen mellett szerviánus, kulturnémekkel román és fajmagyar, perza papokkal javatát kavargott egy gomolyban. A műbirák elnöke Popovits Sebő, számot tett volna Szamarkandban perza derviskhánnak. A „bajos grófné“ természetesen szintén a bajuszos nemből került ki. Ordító Mihály „könyv-facsaró dalait“ meg is újráztattuk, annyira tetszett Mi-hályi Ernő szép baritonjából, Kraxelhuber Tóbiásnak fehér „kultúrelínderét“ éppen arra teremtette a teutonok Géniusza, hogy jodlizzanak alatta és Traub József — ha ugyan jól fölsimertük — olyan népszerű lett ének után, hogy nyílt szcenában meghocholták. Dimitrilu Mamaliga (Feuernann Manó) röviden végezte mondókáját, mint afféle Romulus utóda, akinek tenni és menni, nem da-
lolni kell. Borovicska Janóni (Rác Soma) Haleckován vagy Dluhopolyében sem látni igazibb tótót. Ha dalát ott énekelte volna, menthetlenül megválasztják dróto-s-bírónak. Így csak megtapsolták. Makaroni „érelgész“ a Pagliano-szörp és garasos narancs hazájából olyan érzékenyen hatott, hogy a „páratlan“ nemzedék szinte vele zokogott és sóhajtozott a szerelemről. A tánc ham-vazásig tartott.

Halálozás. Popovits szül. Papan Katalin, Po-povits Sándornak, a zombori g. kel. hitközség könyve-lőjének édesanyja, f. hó 17-én éjjeli 10 óra-
kor 80-ik évében elhunyt. Temetése e hó 19-én ment végbe közrészvét mellett.

Nyomozott sikkasztó. Sikkasztás vétsége miatt Gera Erzsébet adai illetőségű, ismeretlen tartó-z-

kodásu egyén országos körzete elrendeltetvén, megkerestek az ország összes bíróságai és hatóságai, nevezetesen a legközelebbi kir. ügyészséghez kísértetni. Személyleírása: adai lakos, kéjő, rom. kath., 26 éves, termete nyulánk, arca hosszas, haja barna, szemei zöldek, szája és orra rendes.

Az ó-becsei magyar népkör mult heten már átköltözött új helyiségébe, mely a Hettnerberger-féle vendéglő emeletén két emeleten beburkolott szobából áll.

Polgári bált rendezett farsang utolsó előtti napján Hanczmann Ignác helybeli vendéglős. A talp alá valót Herzenberger Sándor zenekara játszotta. A jelen voltak a lehető legjobb kedvben táncoltak s csak reggeli 5 órakor ért véget a tánc. A első valamint a következő 2 négyest 30 pár táncolta. A nők közül ott láttuk: Klug Antalné, Dörner Mátvásné, öz. Takó Lajosné, Ugrai Mihályné, Appelszoffer Ferencné, Czimmermann Gyuláné, Csirszka Jánosné, Kovács Józsefné, Vranja Andorné, Molitor Antalné, Mikuleski Vilmosné, Steiner Lajosné, Bagyik Jánosné, Vig Mária, Bernhard Szaniszlóné, Reiszner Alajosné, Hegyi Jenőné, Szemes Józsefné és Horvátovits Istvánné stb. asszonyokat; továbbá Klug Szidónia, Dörner Zsófia, Paula és Flóra, Frank Ciza, Petróczy Rózika, Takó Mariska, Vig Boriska, és Vode-nitsár Marika kisasszonyokat. Az ételeg és italok kitünőségéért dicséretet érdemel a jó öreg Hanczmann bácsi. R. K.

Gyászír. Ó-Kanizsáról írják: Reszket a toll kezében midőn le kell írnom hogy valamennyiünknek jó barátja, ki még tegnap friss, jó egészségben közöttünk lakozott, ma halálos beteggé lett. Az influenza (legyen átkozott a ki kitalálta) meglepte őt s oly nagy fokú lázban szenved, hogy dr. Roxer állítása szerint — ki bár mindent elkövetett, antipirin helyett maszkabálensist rendelt megmentésére — nem éri meg a holnapot. Ijja! minden mulandó a földön... Tegnap Nagy Lajos vendéglőjében az „Iparos-olvasókör“-i bálon még igazi jó kedvvel lejött s holnap már Karneval öfelsége meghal!... Sirhatnánk és sajnálkozhatnánk, de mit sirjünk és sajnálkozunk, hisz elvitte minden pénzünket a mit még meghagyott Polgár Gyula pogány szintársulata, mely bemutatva nekünk a darvinismust, hogyan lesz 2 perc alatt cigány princből tót leány... Karnevállal együtt és igen jól mulatott szép, nagy közönség — az új plébánás is — sőt még Török-Kanizsa, Zenta, Martonos és Szege-dről is sokan voltak jelen. Így a többek között Purgel Róza k. a., Tényiné Temesváry Róza asszony s Morav József és neje Zentáról. A temetési költségekre (vagy az olvasókör könyvtárának javára) felülfizettek: Bata Sándor 1 frt 20 kr., Cerna Szilveszter 30 kr., Csuka Sándor 20 kr., főtiszt. Fonyi Lajos 2 frt, Katona Sándor 60 kr., Kone János 20 kr., Kupkay Géza 20 kr., L. J. 40 kr., Nagy Lajos 50 kr., Pánics Szávó 20 kr., Porray Sándor 20 kr., ifj. Tóth József 1 frt, Tukaes Fábán 60 kr. A szives, adakozó t. c. uraknak a midőn a rendezés ezen nemcsak áldozatkészségükért köszönetet mond jövőben is kegyes jó indulatukért esedezik... Este a nagyvendéglő éttermében álarcsból tartott. L. J.

Bangett. A helybeli ipartestület 60 tagja, harmadikban megválasztott elnöke, idősb Husvéth István iparos és a közügyek terén ismeretes polgártárs tiszteletére, f. évi február hó 19-én Maczitz Gusztáv vendéglőjében igen sikerült társas estélyt (halpaprikást) rendezett. Felkösöntöket mondottak Zsuffa Vince ipartestületi tagja az ipartestületi elnökre, az elnök az ipartestület tagjaira, Rákin Joca iparos az estélyen jelenlevő nem iparosokra, Karakasevits Milivoj az ipartestület felvirágzására s hogy ezeken felül még több felkösöntő is volt, zsinórmértékül szolgálhat azon körülmény, hogy maga Andria barátunk egymaga legalább tízet megreszkírozott. Őt alá-írótól, de ki részt nem vett, befolyt 5 frt, ez összeg az ipartestületi szálló alapjához esatoltatott.

Irodalom.

A magyar közmondások könyve című munka szerző-kiadója arról értesíti lapunk t. olvasóit, hogy az elmúlt év végén oly nagy számban küldtek be hozzá az ország több vidékéről közmondásokat, hogy műve az igért időben (január) ez ok miatt nem jelenített meg. Ma már azonban sajtó alatt van s f. é. május első hetében okvetlenül meg fog jelenni s bementve szét fog küldetni mindazon t. megrendelőknél, kik a mű előfizetési árát hozzá eddig beiktudták; mindazonáltal (2 frt bolti árban) ezután is elfogad megrendeléseket. Címe: Sirsaka Andor, Pécs.

„Törödékek tíz éves emigrationalis élményeiből” című munkára hirdet előfizetést Dancs Lajos nyugalmazott m. kir. honvédőrnagy, 1848/49 iki honvéd-kapitány Nagy-Szöllősen (Ugocsamegye). A mű, mely Székely Simon nyomdász kiadásában február végén jelenik meg Nagy-Szöllősen, a következő fő szakaszokból fog állani: 1. Hogyan jutottam Konstantinápolyba? 2. Hogyan menesztettem Amerikába? 3. Amerikában. 4. A Hungarian Farmon. 5. Hogyan lettem vívő-mester? 6. Hogyan érkeztem Amerikából hazra? — Sok ilyenmű munka látott már napvilágot, szükség is van valamennyire, mert azon dicső korszak megírásához ezek szolgáltatják az adatokat s a mai kor gyermeke ezekből tanulhatja meg, hogyan kell szeretni a hazát s mennyi szenvedés volt osztályrésze azoknak, kik a világ minden pontján szétszórva ették a hontalanság keserű kenyérét. Azért örömmel üdvözljük a szerzőt, ki e mű megírására vállalkozott, melyben Mészáros Lázár volt hadügyminiszternek és Hájnák Pál volt rendőrfőnöknél, a szerző birtokában lévő levelei is felhasználhatók. Ezzel kapcsolatosan megemlítenék, hogy a szerző két érdekes levelet kapott a napokban Kossuth Lajostól, melyekben a 88 éves agg kormányzó beható elmellel, terjedelmesen és fáradságot nem kímélő részletességgel írta körül a Dancs Lajos által tőle kért véleményét és feleletét, mely a „Törödékek tíz éves emigrationalis élményeiből” című munkára vonatkozik. Az első levél tárgyalja tulajdonképen a fölvetett kérdést a Törökországban való tartózkodásra és viszonyokra, különösképpen pedig Kossuth személyes biztonságára vonatkozólag; a második levél, mely utána két nappal érkezett, csak az elsőnek kiegészítő, illetőleg kibővítő részét képezi. Mindenesetre kedves emlék tárgyat fogja képezni az egész családra s az lenne minden magyarra nézve az agg Kossuth sajtókérdése. Ezen mű megszerzését ajánljuk olvasóink figyelmébe. Előfizetési ára 1 frt, mely a kiadóhoz Nagy-Szöllőse (Ugocsam.) küldendő.

Színházi bonbonok.

Fieme mellett a tenger csendes. Ez volt a Budapesti Közlöny meteorológiai tudósításának rendes vége, a mivel Salamon Ferencet oly sokat gunyolták.

Azelőtt azt vetették szememre, hogy Lángh Ilonkáról mindig azt írom: „kedvesen egészítette ki az ensemblet” — most meg hogy „Szekulics Ida szépen halad”. — De hát ki tehet arról, hogy „Fieme mellett a tenger csendes”.

Nóra előadása alatt a hátam megett azt kérdi valaki Bodrogi Lináról, hogy ki az? — Nóra! felelték. Azt hiszem, ez a leghangosabb elismerés volt.

Hushagyó kedden volt Nagy Vilma jutalomjátéka. Nem is láttunk húst.

Áldott vidék lehet a miénk a színésznőkre nézve.

Játszva oldják meg terhes feladataikat.

Sokan kifogásolják, hogy bonbonjaim nem elég édesek. Hát van savanyu bonbon is.

A zombori színészet multjából.

(Mutatvány régi munkatársunk dr. Vali Béla által sajtó alá rendezett régi színésznaplóból.)

1844. Zombor, június 4. Alig értünk Zomborba, rögtön átrándultunk Szabadkára, hogy Hevesi társulatától néhány tagot hozzánk és megerősíthessük társaságunkat, mikorra a megyegyűlések beállanak. Általában, mióta Bács társaságánál vagyok, még nem tettünk egyebet, mint osztoztunk-bomlottunk, verbuváltunk, minek oka igazgatónkban való gyenge bizalom és ingatlanság. Első előadásunk a „Szökött katona” 100 frtot jövedelmezett. Így reményünk van, hogy a német társaságot kibőjtöljük innen, pedig azok csaknem jobb erővel rendelkeznek mint mi, de mi győzzük a versenyt új darbjainkkal.

Zombor, június 6. Nagy Ignációl a „Tisztujtást” adtuk, mely még nagyobb hatást csinált mint a Szökött katona, s ép annyit is jövedelmezett.

Zombor, június 11. A gyűlések beálltak, de korántsem jövedelmeznek nekünk annyit, mint első előadásaink után reméltük. Oly forrás van a teremben, hogy nem esoda, ha a gyűlésben egész nap üldögélő közönség nem örömet jón este újra üldögélmi színtermünkbe. Ma először játsztam a „Pelekesi Nótárius” t s igyekeztem kívül az is nagyban farszított, hogy a rendezéssel is igen sokat kell bajlódnom, mert igazgatónk, e pedans, gondatlan ember, a színpaddal nagyon keveset törődik. Ő a maga felség modorával lemorzsolja szerepét, végigcsinálja a megszokott attitűdöket és stellungokat, a többivel aztán mitsem gondol. Ha azt akarom, hogy egyegy darab jól sikerüljön, nekem kell mindenre figyelmem. Azonkívül, hogy díszitek, kelléket hordok, sügök és gadrotok foltozok, még naponként a főbb szerepeket is el kell játszanom.

Zombor, június 15. Ma jutalomjátékom lévén, szokás szerint személyesen mentem a közönséget meg-invitalni, de nem is fáradtam siker nélkül. Többnyire nagyon szívesen fogadtak, különösen Bideskuty kir. fiskus nemesak szép ajándékot, de jó tanácsot is adott, kinyilatkoztatván, hogy társaságunkat gyengesége miatt nem pártolják; ajánl is, hogy keressék jobb társaságot. Bácsesal nem lehet elhíttetni társulata gyengeségét, pedig immár nyilvánult tény az, hogy a német színészek legyűrték minket, dacára érdekes új darbjainknak.

1845. Esztergom, április 26. Bekösöntött hoz-zánk is az, a mi elszokott érni minden társaságot, ha kelleltinél tovább tartózkodik egy városban. Akármint húztuk-halasztottuk a dolgot, akármint okoskodtunk: még is végre megbuktunk. Komáromból hozott tancsaink nemhogy növelték volna silány bevételeinket, de megcsokiták adósságainkat. A közönség azzal menti magát, hogy a víz elöntötte a város egy részét, tehát azokat kell segítenie. A fogadós veszekszik, mi pedig viszont szidjuk gorbomáságáért, mert embertelenségé túllág mindenben. Hitelezőinket váltóval és megtakarított filléreinkkel kielégítve, egy tutajt béreltünk, mely leszállítson Pestre.

Pestől Bajáig a Dunán, május 1—5. Kedden este, mikor a mézkövel terhelt s gondatlanul összeszetakolt hajót megpillantottam, egyetértőleg Chiabainéval azon gondolatra jutottam, hogy e rozsoant bárkán életveszélyeztetés az utazás. Azonban haszaltan barangoltunk csaknem éjfélig a Dunaparton, más alkalmatosságot nem találhattunk. Vissza kellett térnünk félelmes hajónkra, melyen társaim deszkából és gyékényből rögtönöztek a kövek fölé nyugó helyet. Mihelyt megvirradt, a hid kinyitottat s kövel terhelt hajónk gözhajó sebességgel keresztül bocsátottat. Verlázító volt az a könyelműség, melylyel e felszeretlen hajó utnak indítottat. Tulajdonosa lelkiismeretét bizonyára az nyugtatá meg, hogy égetlen követ és színesztruppot szállít. Négy napi szüntelen remegető viszontagságok, viharok, zátonyrajtás stb. elmondhatlan kedvtelenség közt elér-tünk Bajára, hová kormányosunk az ellenszél dacára is, eljutni igyekezett. Meg is adtuk az árat! Már szinte annyira jutottunk, hogy a nagy Dunából a kis Dunába jutunk, midőn a torkoltnál a sebes áramlatu vízhez hozzájárulván a szél, elragadtatott hajónk. Hajós legényeink mindent elkövettek a szerencsétlenség elhárítására, de evezőkön eltörtek, nemkülönbön a kormányrud is, vékony kötlen esdűg horgonyunkat pedig haszaltan alkalmazták a hajó rendkívüli sulya ellenében. Isten tudja, hol sülyed el velünk hajónk, ha az ár a gözhajó kikötőjéhez nem sodorja s rettenetes erővel ahhoz nem vágja. Hajónk tetejének összeomlása, a rettenetes recess-gés-rofogás annyira megrémített egyeseket, hogy szintén azt hitték már, sülyedünk. Végre a gözhajó matrózái és a parton lévő emberek összeroncsolt hajónkat a parthoz vontatták. Másnap jutottunk csak szárazföldre... Baján megtudtuk, hogy itt van Hevesi társasága, s hogy ő is, mint mi, Zomborba szándékozik. Hevesiek érezvén ben-nünket, felkerestek s megütözköve hallották meg tőlünk azt, mit nem szívesen közöltünk velük, hogy mi Zomborba megyünk. Viszont ő is dacosan igérték, hogy legközelebb Zomborba vándorolnak, honnan hatóságilag kiállított engedély-levelük jött, a mi nekünk nincsen.

Zombor, május 7. A merre csak tavalyi ösmerő-seinkkel találkoztunk, mindentitt azt óhajtják, hogy mi maradjunk; ugyanis Hevesiek rossz előadásai által az egész Bácskában megutáltatták magukat. Mi az „Arany-szarvas”-ban építettük fel színpadunkat, ők pedig a „Kamara kert”-ben szinkörtük. Volt lótas-futás egész nap a bírőhoz és kapitányhoz ugy a mi részünkről, mint az ő részünkről. Végre estefelé felmentem Chiabainéval a bírőhoz, — utunkban az ellenfél primadonnájával is találkoztunk, s a bírő ugy nyilatkozott javunkra, hogy mivel már ő egyszer megmondta Hevesinek, hogy egyik nap mi, másik nap pedig ők játszanak, s az elsőség az övéké lévén, ma játszaniak kellett volna, de ők egy-általában nem akarnak jelenléttünkben föllépni s ma sem mertek játszani. A bírő tehát, ki részünkre látszik lenni, a holnapit napot részünkre határozta s meghagyta, hogy színlapjainkat okvetlen hordassuk ki. Ezzel meglegédetten távozva tőle, halljuk, hogy ezen idő alatt Chiabait és Hevesit behívatta a kapitány magához s ott azok szépen megegyeztek, hogy előbb Hevesiek játszanak hatot, s mi azon idő alatt pauszálunk és csak az ő elmenetelük után játszassunk. En gyorsan futottam a kapitányhoz ezen egyezkedést felbontani, de már későn volt. Hanem Chiabainé heroniai hevességgel rohanta meg a kapitányt s rimázkodásaival annyira zavarba hozta, hogy nem tudott neki ellentmondani, s a holnapit játszást megengedte.

Zombor, május 8. Reggel kihordattuk színlapjainkat, nemkülönbön Hevesi is. Délőtt próbánk volt. Délután a mint készültünk a játékra, jön az izenet a kapitánytól, hogy tartssuk magunkat azon egyezéséghz, melyet tegnap előtte Hevesi és Chiabai tett. Atközük Hevesi mindenesét, Beliczayt, ki nélkül a gyáva Hevesi mire se ment volna. Szajaskodásával ugyan elnyomott ő, de a sors segített rajtunk. Ugyanis ők délután tartván arenájokban az előadást, még a mellett, hogy gyenge a társaságuk, oly szerencsétlen választást tettek első darabjukkal, hogy br. Eötvös igen költői, de unalmas darabját „Eljen az Egyenlőség”-et választották, melylyel még azt sem érthették el, hogy legjobb és csinos színésznőjüket Berzeviczynét, kivel nagyra vannak, s kit Beliczay világsudájának és szépségének híresztelt, érvényesíték, mert ebben az „Egyenlőség” darabban épen nem jutott neki szerep. Csekély néhány szóból állott egész szerepe s napvilágnál lévén előadásuk, tündöri szépsége sem nagyon tűnt fel, sőt a napvilág nagyon is megvilágította a valóságot s eltűnt a szín a színész-nőnél. Es bár mi reánk keményen ránt volt parancsolva a városkapitány által, hogy meg ne merjünk jelenni Hevesiek előadásán, annál kevésbé merjük a nem tet-szének vagy kritikának egyetlen jelét adni, első fel-leptük még sem sikerült. Nem kellett nekünk kritizálni, a közönség magától is átlátta, hogy ez nagyon gyenge társaság s hogy előadásuk igen is gyenge. Nagy zugolódással hagyta el az arénát s jötték tömegestül az „Arany Szarvas”-ba, s követelték tőlünk, hogy tartssunk előadást. Mi a városkapitányra hivatkoztunk, ki betiltotta nekünk a játszást, egy pár uri ember rögtön ment a kapitány után. „Majd elhozok mi őt — ugymond — s meglátjuk, ellenáll-e a közönség kívánatának.” S míg ezek elhozták a kapitányt, igazgatónkól követelték, hogy tegye ki a kasszát, de ő vonakodott, azt mondván, hogy a közönségnek joga van tőlünk előadást kívánni, de nekünk nem szabad pénztárt nyitnunk. „Jól van hát — mondák — majd nyitunk magunk”, s azzal egy ur levette magas kalapját s abba szedte a bemeneti díjat, s midőn a kapitány megerkezett, azt kérdezték tőle: „Te tiltottad be ezen szegény emberek előadását? Jó! Hát most duplán fized az antrét!” s az meg is tette. Látván, hogy a nagy közönség kívánatának nem lehet ellenszegülni, nem is ellenezte a játékelőadást. Roppant energiával működtünk, e véletlen s rögtönzött előadás még növelte játékelvűnket. Taps és kihívások közt előadtuk „Charlotte kapitányt”, ami ugyannyira be volt tanulva, hogy sügő nélkül játszhattuk s minthogy a publikum ily összevágó és gyorsmenetű előadást még nem látott, tökéletes tetszést arattunk. Megnézte előadásunkat Hevesi is, ki látva a nagy lelkesedést, boszankodva elhagyta a színtermet, de a közönség nem eresztette, hanem azt mondta: „Csak maradjon director ur s tanulja meg ezektől, hogy kell játszani”. En a monakói nemes komikus szerepét, nóm pedig a királynét adta.

Zombor, május 9. A tegnapi diadal után Hevesiek alkudozni kezdtek és mi pártfogóink ajánlatára s a kellemetlenségek elkerülése végett adtuk is nekik utiköltségre azért, hogy elköltözzenek Zomborból.

Zombor, május 20. Ma nyitottuk meg bérletűnk a „Falusi Egyszerűség”-gel, mely darab szintén oly tetszésben részesült, mint az „Ezred Leánya”, amabban nóm, emebben pedig Chiabainé nagy tetszéssel adván a címszerepét. Közönségünk napról napra gyarapodik azóta, hogy a Horváth-kertben arenát építettük.

Zombor, június 30. Nemcsak hogy mindenünk regresszirota magát, de lefiztünk esztergomi bukásunkból származott adósságainkat is, sőt szellemileg is gyarapodtunk, minthogy a buzóg pártfogás mellett több új darabot is betanultunk, dacára annak, hogy majdnem minden nap volt előadásunk s a közönség szíves vendégszeretete is sok időnkét igénybe vette. Kivált a szerb kereskedők vendégszeretete örökké emlékezetes leend előttem. Holnapután indulunk innen Siklóra.

Zombor, szeptember 9—11. Lábbajom miatt a három napi utazás alatt ki nem mozdulhattam a kocsiból s Bezdában az éjjel nem alhattunk, mivel az egész társaságnak egy szobába kellett szorulnia éjszakára, ép ugy mint az előző éjjel. Színpadunk már készűl, de nem a város háza termében, mint reméltük, hanem régi helyünknél. Így aztán nincsen sok reményünk zombori létünk-höz. Miután pedig mindannyian kedvetlenek vagyunk e miatt, kit mást kárhoztunk, mint az igazgatót, ki már egy hónap óta haszaltan sürtgette az idejövételt.

Baja, szeptember 20—22. Minthogy Zomborban csekélyek a jövedelmek, átrándultunk Bajára azon reményben, hogy ha netalán ott találunk is vásári időre odaérkező szintársulatot, azt mi felülmuljuk ép ugy, mint ez évben már hármát. Most negyedszer azonban kalandos mérközésünkbe majdnem belebuktunk. Szemkőzt találtuk Friese jól szervezett társulatát, mely a közönség kegyeit bírja. Friese ugyan mindent elkövetett, a vég-ből, hogy előadásainkat meggátolja, mi azonban a csör-pörtől nem ijedtünk meg. Végre is Magyarhon közepén húsz forintnyi sarcpénz vettett ki ránk előadónként a német színészek javára. A jó hazafiak közbeavatkozása

azonban ezt érdekel bajja vendéglősök szeretik ivó kedvelő kö Tengerész nem tetsz detet, ekkor s eltávolított telenek vol levő ócska pedig mind ma a „Véd kívüli szűtő Chiabai azt Friese ravas a közönség vendég gya volt a tapsu Zombor gövel terhel vígsággal ut lyal fogadtat — ugymond tető viszoni este Chiabai tek el. Ma let, melybe szívesen. Zombor jött, hogy cs csakis drám ígérkeztem vele össze. engem okvet van Chiabai dónai felsze latától megv esett. Pedig számítottu multán való sversmind az kára. Ma est 1846. három hónap játszottunk. a jövő hó 20 honba kiránd felszólító leve csek állat b részt fogjuk Zombor számmal látog helyiséget nem elszámítja a j mi sem jut. Zombor új darab fele től, dacára, h minden jóra v roztuk, hogy Kilényitől vált ugy nem vált ujabban az o való reanényi a Szabadkán t gótt folytatott Zombor romei társulata Béni is nevéde de nem tudt k ség botrányo leplezetlen zs romei vendégé biztatnak társ is igért ajándé Zombor sainkat, s mit bíró előtt igaz romei és össze látta helyzete órával, diszlet Zombor saság mindegy szervezésére, t hogy színésze méten, részbe ígértek mellert nap esti nagy sok” című siker ujonnan érkeze t gadt és tisztele má is rendezte „Notredam”-ot f Zombor szerencsésen bev jövedelmez. Ez a megfeszítettébe met a Fratries és házában és a vend Zombor, Zomborban s kés újabb szervezé felvettem. azt igen lehet haszn idező elő. De nem eladósodott társas képes új állomás Halasra fúvások miatt haj vállalkozni, hogy miután az utakat épen nem lehetett utunkban hol egyi embereket és hót s újra felrakni. M vigyázzunk utunk keshetni ki. Jól nunk lábaink alá, s tőnyeinke s neki lödünk el Madara kedő köd miatt te megjutuló hófuvatg ladunk-e, vagy épé gyakori felborulás

lyi ösmerők, hogy mi...
Arany...
pedig a...
futas egész...
mint...
abainéval a...
ajával is tan...
nkra, hogy...
hogy egyik...
z elsőseg az...
de ok egy...
ni s ma sem...
tszik lenni...
agya, hogy...
megelőge...
latti Chiabait...
s ott azok...
s játszanak...
sak az ő el...
futottam a...
már későn...
rolant meg...
varba hozta...
napj játszást

szinlapjaink...
volt. Dél...
ezenet a...
egyzséghez...
Atkozunk...
váva Hevesi...
elnyomott...
lelütán tart...
hogy gyen...
tettek első...
de unalmas...
ak, melylyel...
csinos szí...
annak, s kit...
fresztelt, ér...
rabban épen...
zoból állott...
ak, tündéri...
lag nagyon...
n a színész...
paranesol...
tünk jelenni...
a nem tet...
i, első fel...
k kritizál...
nyon gyen...
nge. Nagy...
megestül az...
gy tartunk...
k, ki betil...
rőtön ment...
gymond —...
ak. S mig...
követelték...
el mond...
előadást ki...
tünk. „Jól...
nk”, s azzal...
e a bemeneti...
t kerdeztek...
előadását?...
az meg is...
utának nem...
ekelőadást...
rőtönzött...
k kihívások...
annnyira be...
minthogy a...
adást meg...
nézte elő...
est, boszau...
közönség...
maradjon...
l játszani”...
m pedig a

l után He...
ajánlatára...
k is nekik...
ból...
meg bérl...
ab szintén...
amabban...
el adván a...
odik azóta,

mindeni...
omi buka...
lemléig is...
ellett több...
majdnem...
zives ven...
ait a szerb...
etes leend

m miatt a...
a kocsiból...
egész tár...
ra, ép ugy...
de nem a...
gi helyin...
ri létünk...
vagyunk...
ót, ki már...
elt.

omborban...
azon re...
sári időre...
ny, mint...
n kalán...
emközt ta...
közönség...
tt, a vég...
n a csőr...
középen...
dasonként...
vatkozása

azonban ezt 12-óra leszállította. Mindezek után is tem-
érdek bajjal kell kitzdenünk helyiségeért, mivel a német
vendéglősök a vásár alkalmával helyiségeiket inkább
szeretik ivóteremnek használni. A bajai németes posse-
kedvelő közönségnek első darabunk, Czákó „Kalmár és
Tengerész”-e, bárha előtűnik teljesen ismeretlen volt, éppen
nem tetszett. Másnap helyre akartuk hozni a rossz kez-
detet, ekkor meg a ravasz német színigazgató elcsábította
s eltávolította a német-cseh zenészeket, úgy hogy kény-
telenek voltunk este átöltözni s egy véletlenül nálam
levő ócska darabot „A nagyvilág divatját” előadni, és
pedig mindennemű próba és előkészület nélkül. Végre
ma a „Vedegylet”-et, melyért rajong az ország, rend-
kívüli zsufolt ház előtt és igen jó előadással előadtuk.
Chiabai aztán a darab végétől kijelentvén azt, hogy
Frieze ravaszága volt oka a tegnapi zavarnak, felkérte
a közönséget hogy maradjon ülöhelyén és nézze végig
vendég gyanánt az „Ezred Leányát”. Vége-hossza nem
volt a tapsnak és kihívásnak.

Zombor, szept. 23. Néhány bajai visszafelé pez-
sgóval terhelten Zomborig elkísérte a társulatot. Nagy
vígassággal utaztunk. Zombori ösmerőseink gnyos mosoly-
lyal fogadták a Bajára kiránduló társaságot: „Hát nár
— ugymond — visszajöttök!” — Ez éppen nem keeseg-
tő viszontlátás onnan ered, hogy elmenetlünk előtti
este Chiabiainé és B. Róza kellemetlen botrányokat követ-
tek el. Ma kaptam kézhez atyám hozzám intézett leve-
lét, melyben vig szüretjükre meghív. Készülök is ahhoz
szívesen.

Zombor, szept. 25. Ma itt járt Kilyényi s főleg azért
jött, hogy engem szerződtessen. Miután operája elhagyta,
csak drámai társulatot akar szervezni. En szívesen
ígérkeztem volna el neki, de csak késő éjjel kerültem
vele össze. Megbizta azonban Szeberényit azzal, hogy
engem okvetlen hozzá szerződtessen. Egy év óta ráun-
ván Chiabai társaságára, különösen pedig annak prima-
donnai felségsegeire, annál inkább kész vagyok társu-
latától megválni, miután szabadkai téli évadjától ő el-
esett. Pedig hát erre nóm szülei miatt egész nyáron
számítottunk. Hogy hely nélkül ne maradjak, két hét
multán való visszatérésemet megígértem Chiabainak, egy-
szersmind azonban irtam pénzért Kilyényihez is Szabad-
kára. Ma este a „Teréz” nevezetű francia drámát adtuk.

1846. M. a. 6. szeptember 20. Miután a társaság
három hónapot töltött el itt becsületben, — ma utoljára
jártunk. Most Zomborig felte, készülnök, hol az időt
a jövő hó 20 ig akarjuk eltölteni, aztán pedig az Olasz-
honba kiránduló magyar színtársaság Velencéből érkezett
felszólító levele szerint Pécsre fogunk menni, hol a pé-
csiek által biztosított 6 havi időny alatt mi a drámai
részt fogjuk képviselni az egyesült társaságban.

Zombor, október 6. Közönség még mindig szép
számmal látogatja kis termünket, kár az, hogy nagyobb
helyiséget nem kaphattunk és hogy Komáromi rendszerint
elszámítja a jövedelem tiszta részét, úgy hogy nekünk
mi sem jut.

Zombor, október 11. A mai „Pesti Árviz” című
új darab fele színházi dus bevételét elcsalta a társaság-
tól, dacára, hogy ahhoz mi jussa sem volt. Ez aztán
minden jóra való embert elidegenít tőle s többen elhatá-
roztuk, hogy elszakadunk tőle, annyival inkább, mivel
Kilyényit való elcsalogatása alkalmával tetti ígéreteit ép
egy nem váltta be, mint Erdélyi terveit, sőt leg-
utjában az Olaszországba hazatérő pécsi színtársulattal
való reményeinket is megműszi állhatatlansága, illetve
a Szabadkán tartózkodó Török Bénével való hátunk mö-
gött folytatott egyezkedése.

Zombor, október 27. Ma utolsó játszott Komá-
romi társulata Zomborban, mely előadáshoz ájtott Török
Béni is nejevel s ennek leányával Munkácsi Flórával,
de nem tudtak ezek sem hatást csinálni, mert a közön-
ség botrányai miatt, és a társaság irányában elkövetett
leplezetlen zsarolási miatt kedveltségét még Komá-
romi vendégeivel is éreztetni kívánta. Engem mindegyre
biztatnak társaság szervezésére, sőt a kaszinó 200 frtot
is ígért ajándéknak az első beruházásokra.

Zombor, október 29. Ma tartottuk zárszámadá-
sainkat, s miután összes tartozását letagadni kezdé,
a bíró előtt igazolván követeléseink jogosultságát, Komá-
romi és összes jószágá őrizet alá tetettük. Végre is be-
látta helyzete tarthatatlanságát és kielégített bennünket
órával, diszletekkel és ígérettekkel.

Zombor, november 8. Miután a kaszinóbeli tár-
saság mindegyre erősebben ösztönzött színtársulat
szervezésére, teljes hét napot töltöttem kocsin a végből,
hogy színészeket toborzhassak. Végre részben Kecse-
méten, részben Nagy-Körösön sikerült is néhányat busás
ígérettek mellett magamhoz szerződtetni. Hogy a vasár-
nap esti nagyobb bevételtől el ne essünk, a „Vallomá-
sok” című sikerült vigjátékot osztattam ki. A társulat
ujjonnan érkezett tagjait a közönség igen szívélyesen fo-
gadta és tiszteltükre a „Három baltában” vendéglako-
mát is rendezett. Keddre a megszorodott társaság a
„Notredam”-ot fogja adni bemutatól.

Zombor december 1. Első bérlétünk 90 bérlővel
szerencsésen bevégződött, sőt második bérlétünk is jól
jövédelméz. Ez anyagi elismerésen kívül több rendbeli
megtiszteltetésben is részesült társulatunk. Legtöbb idő-
met a Fratries család megyeszerte híres vendégszerető
házában és a vendégszerető plébániai papok közt töltöm.

Zombor, 1847. január 4. Ma játsztunk utolsó
Zomborban s készülnök Halasra. Hogy a társulat leg-
ujabb szervezése alkalmából Mátrai Pistát igazgatótársul
felvettem, azt igen sok okom van megbánni, miután nem
igen lehet hasznát venni, sőt minduntalan civódást is
idéz elő. De nem tudom nélkülözni, miután könnyelműen
eladósodott társaimat az ő segélye nélkül nem vagyok
képes új állomásukra, Halasra kimozdítani.

Halasra utazás, január 8—10. A nagy hó-
fúvások miatt hajóvontató fuvarosok mertek csak arra-
vállalkozni, hogy tovaszállítsanak. Keserves volt utunk,
miután az utakat láthatatlanná tette a rengeteg hó, s
épen nem lehetett látni a csapást, mi folytán utnőküli
utunkban hol egyik, hol másik szánunk borult fel s az
embereket és holmikát úgy kellett a hóból kikaparni
s újra felrakni. Madarason óva intettek arra, hogy jól
vigyázzunk utunk közben, mivel utnak nyomát sem fír-
készhetni ki. Jól megreggeliztünk, meleg téglát rakat-
tunk lábaink alá, s úgy-ahogy beburkolódtunk téli öl-
tőnyeinkbe s neki indultunk a bősivatagnak. Alig távo-
lódunk el Madarastól néhány ezer ölnyre a leeresz-
kedő köd miatt teljesen eltévedtünk, azt sem tudtuk a
megújuló hófúvatagok közt, hogy a kivárt irányban ha-
ladunk-e, vagy épen az ellenkezőjében s ehhez még a
gyakori felborulás és felpakolás járult. Kora reggeltől

délig tévelyeghettünk, midőn harangszót hallottunk a
távolból s az után haladva, nagy örömlünkre nemsokára
egy kis faluba értünk. Embert nem látva az utcán, azt
sem tudhattuk meg, hogy hová jutottunk, csak mikor a
vendéglőházhöz értünk, akkor tudtuk meg, hogy ugyan-
azon Madaras helységbe tértünk be, honnan kora hajnal-
ban kiindultunk. Örültünk ennek is, miután különben
az egész karaván megfagyott volna a pusztán. Délután
eloszolván a köd, kalauzt fogadtunk, ki elvezetett estig
a mélykúti csárdáig, hol nem lévén külön szoba, a nők
az ivóteremben telepedtek le, a férfiak pedig kártyázás-
sal töltötték az időt. Egyszerre csak betoppan három
gyanus kinézésű ember két cigánnyal és nagy het-
venkedéssel parancsolván bort, egyszermind rápara-
csolnak a férfijátszókra is, hogy osszanak nekik is,
midőn pedig ezek kijelentették, hogy tovább nem
kivánnak játszani, azt kezdtek követelni az asszonyok-
tól, hogy táncoljanak. Miután a korcsmáros figyel-
meztetése szerint ezek híres szegénylegények s nem jó-
veltek ellenkezni, egy pár nő rá szánta magát a táncra,
míg végre mi lenyugodni óhajtván, szépszerével kitusz-
koltuk őket az ivóból. Alig hajtottuk fejünket nyugá-
lomra, midőn éketlen zaj kezdődött a kocsiszín alól, hol
egyik kocsisunk azt vette észre, hogy a betyárok láda-
inkat fesegetik. Miután felugráltunk s fenyegetőleg le-
kiabáltunk hozzájuk, de ők nem tágtottak ládáink mel-
lől, sőt fenyegetőzni is kezdtek a felől, ha mozdulni
merünk, előszedték puskáinkat, s minthogy ez időben
csaknem minden vándorszínésznek volt puskája, a korcsma-
tornácából feljött irányzott lövéseinkkel elriasztottuk
őket, s ezután egyik kocsisunkat töltött puskával örül
állítottuk holmink mellé. Végre vasárnap, azaz ma délben
Halasra értünk, elkésésünk miatt ezuttal azon kárt zen-
vedtük, hogy szinpadunkat az első bál megtartása előtt
nem engedték a bálteremben felállítani.

Halas, január 23. József nádor halála miatt az
országos gyász következtében a színelőadások felfüg-
gesztettek, s hosszas kérelmezésem után előadásaink
a társulat által a Kunság főkapitányához felterjesztett kö-
nyörgővelre csak oly feltétel alatt volt kezdhető, ha
mutatványunknál a zene elmellőztetik. Végre tehát két
heti szünetelés után megkezdhettük előadásainkat „Egy
anya a népből” című szindarabban, melyben nóm a cim-
szerepet adta kintőn sikerrel, magam pedig a korhely
Remyt a közönség színtelen derűltsége közt. Minthogy
Mátray nemcsak hogy saját személyét illetőleg nem tö-
rekszik előre, de az előhaladásnak utját is állja falusi
tempóival, Chiabait hitvük meg Szöllösi és Szerbenyivel
együttérőleg direktornak, ki jelenleg társaság és diszle-
tek nélkül teng Fegyeházán.

Halas, február 16. Ma utolsó játsztunk Mátray-
ékkal s ezután a társaságot és igazgatást egészen Chia-
bai vette át. Még négy előadást fogunk tartani, hogy
elsőrangu művésznököt Chiabainét bemutatthassuk, kit
néhány év előtt Miskolczi Lilla néven láttak itt mint
kezdőt. Es e négy előadás igen jól sikerült. Mátray
néhány barátjával Kalocsára indult, mi pedig Bajára
készülnök.

Baja, március 4. Alig pihentem egy napot s már
is utra kellett indulnom hős szerelmes után. Miután
Chiabainé azt vélte, hogy az ő hívására Rónay eljön
hozzánk Szabadkáról, utnak indultam vele, de Rónayt
már nem találtuk ott. Chiabainé Kanizsára indult, onnan
azonban Rónayt nem tudta elesalni, mivel őt már egy
szívbeli viszony Kilyényi társulatához kötö, elhozta azon-
ban helyette Kanizsáról Udvari (Potemkin) Ödönt, ki
igen csinos gyerek és Chiabainének igen tetszik. Mig
mi szerelmes-színész fogni jártunk, Chiabai a halasi
műkedvelőktől általam megvásárolt diszleteket kitol-
dotta, kifestette, szinpadot építettett s azon meg is kezd-
tük előadásainkat Szigligeti legújabb népszínművével a
„Pesti Árviz”-zel, nagy közönség élénk tetszése mellett.

Baja, március 28. Tegnep adtuk Chiabainé javára
Ponsard Lucretiáját, melyben Sextust személyesítém s
komikus létem dacára is elég türethő sikerrel. Ma a
„Rab Pöplavecé”, e nevezetes comico-intricumot játsz-
tam igazi szenvedélylyel és derült kedélylyel, mit az is
okozhatott, hogy Turóczyéknál lévén ebéden, ott jól el-
borozgattam s kedélyem a szerepjellem kedélyéhez de-
rültté lön.

Baja, ápril 28. Utolsó hetünk Baján, részben az
életmi szerek feltűnő megráglása, részben pedig a
miatt, hogy társaságunk tulszorodott, s végül, hogy
Bartók a külföldre menő magyar daltársulat impressa-
riója ígéretét meg nem tartá, Baján való együttes mű-
ködésünk iránt — rosszul tőtt ki. Szerencsénkre elma-
radtak tőlünk többen, közöttük Benkő Kalmán, Réti Zsófi,
Andrási a népszínműnekes és a kis Kövári Stef is,
kik Hevesihez pártoltanak, még mindig és már rég szer-
vezkedő operatársulatához.

Zombor, május 2. Ma kezdtük meg előadásain-
kat Szigeti Józsi népszínművével, a „Jegygyűrű”-vel, s
volt alkalom meggyőződni újra, hogy az egész közön-
ség, legkivált pedig a vagyonosabb szerb családok ke-
resve-keresik az alkalmat, hogy egyik-másik színész iránti
előismerésüknek kifejezést adhassanak. Csak az a baj,
hogy rendkívül nagy az életmi szerek drágasága, egy
mérő tiszta buza 40—50 frt. Ha egy forintos kenyeret
vesztünk reggel a piacon, hát estig elfogy, mivelhogy
csak egy kis cipő kapható 1 frtért. És mégis a tehető-
sabbek szorgalmasan eljárnak a színházba, de a közné-
pet nehezen nélkülözzük és mégis nem állunk rosszab-
bul, mint mások. Mig Baján két hó alatt 110 frtot ke-
restem, itt öt hét alatt 190 frt osztalékot kaptam. El is
határoztunk itt kivárni a gyűléseket. Ma fogtak el itt
három pécsi szőkött katonát, kik agyonlőttek egy pan-
durt. Most statarialiter ki vannak kötve a megyeház
udvarán arcal a pandurok szobája felé fordítva, hol az
agyonlőtt pandur kiterítve fekszik koporsójában, erősen
megvilágítva viaszgyertyákkal, hogy egész éjjel ne ve-
hessék le a szemeket áldozatukról. Holnapután alkalmasint
mindhárom függni fognak.

Zombor, június 28. Tegnep fejeztük be előadá-
sainkat Zomborban „Zombori Leányvásár” című compo-
sitiómmal, mely nem bír több becsessel mint az alkalmi
darabok, de arénánkat színlülig megtölté nézővel.

Zab	6.90—7.00
Tengeri	4.15—4.20
Bab	5.50—6.50
Árpa	5.80—5.90
Köles	4.50—4.60
Kendermag	11.00—12.00

A MAGYAROK PÁRISI KIRÁNDULÁSA.

Saját tudósítónktól.
Svájc.
(Folytatás.)
Luzern nagyon igénytelen külsejű városka; régi
barna épületei alig érdemelnek említést. Az ujonnan
épült három-négy emeletes hotelek sehogyssem illenek a
szép keretbe, csak zavarják a hatást, melyet a termé-
szet szépségei nyújtanak. A szép tó egyik keskeny ága
két részre osztja az észak-nyugotra hegyoldalon fekvő
kis városkát, melynek két részét ketszáz lépés hosszú,
jó széles, hat oszlopos köhid köti össze, alig egy méter
magasságban a tó vize fölött. A hidon innen, nyugat
felé, van az indóház, a négy emeletes Gothard-hotel és
a szép postaépület, közel egymás mellett. A hidon túl,
észak-kelet felé a város régi része és a sok három
emeletes hotel fekszik, előttük szép fasorokkal a tó
partján, rajta a meglehetősen egyszerű két kupiornyú szé-
kesegyházzal. A köhidtól vagy százötven lépésnyire a
nagyon régi, fedéllel ellátott fahíd vezet, melynek min-
den két oszlopa felett deszkára festett képek vannak,
két-három sornyi régi német nyelvű szöveggel ellátva.
A képek az egyes svájci városok régi törtéirájából egyes
jeleneteket ábrázolnak. A hid végén a tóból emelet-ma-
gasságú nyolcszögű torony emelkedik. Az ember e hidon
járva, a középkorban képzeli magát. És most vessük
tekintetünket a szép tóra. Keleti partján az óriási ma-
gasságú Rigi emelkedik, északi oldalán majdnem egész
meredeken, nyugotról a tó partja felé lejtősen; itt ka-
paskodik a hegy ormára a hét kilométer hosszú vasuti
pálya. A tó déli oldalán az egészen kopár, meredek
sziklafalu, óriási magas Pilátus (Mons pileatus), mögötte
pedig három-négy sorban a hótól fehéren ragyogó Wet-
terhorn. Valóban fenséges e helyen a természet műve.
Július 21-én, vasárnap, reggeli négy órakor keltünk
föl. Stadt Luzern nevű hajónk, melynek farán vörös lobogó
lengett, közepén fehér keresztet, felhatkor indult el.
Egymásután hagytuk el a tó balpartján fak közt fekvő
Weggis, Hertenstein szép helyégeket és hatkor a Rigi
tövében fekvő Vitznau (Fienav) mellett kiszálltunk a
partra. A hajó tur-retur jegyért személyenként másfél
frankot (75 krt), a rigi fogasvasuti jegyért pedig tíz és fél
frankot (5 frt 25 krt) fizettünk. A meredekre kapaszkodó, hét
kilométer hosszú vaspálya eleinte egy, később két sin-
párból áll. A két sin között, melyek négy lépésnyire
állanak egymástól, a közepén a fogas sin van. A kupé-
pében, melynek oldalai szabadok, tíz pad van elhe-
lyezve, úgy hogy egyszerre hatvan személy szállhat föl.
A gömzöndony hától tolja a kocsit a meredek magasba,
mely egyes helyeken olyan, mintha a szerbtemplom-
tornyá esücséséről kötelet húznánk a Csitaonciáig. Alig
hogy kocsink elindult, pár perc múlva rövid tunnelbe
érünk s belőle csakhamar tátongó mélység fölé épített
vashidon robob vonatunk. Az embernek szinte borsódzik
a háta; történjék egy kis földomlás az alul rohanó pa-
tak miatt, mely a vasoszlopok alapjait mossa s a nagy
mélységbe menthetetlenül zuhanunk. Freibergen állomás
után Romiti-Felsenthorn állomáshoz jutunk. Jobb-
felől terraszerüleg emelkednek az itt-ott eszerjével be-
nőtt óriási sziklafalak. A levegő mindig élesebb és esi-
pösebb, minél feljebb megyünk; felöltöink alig nyújtanak
védelmet a nagy hideg ellen. Itten két felülről jövő vo-
nattal találkozunk, melyek egészen tömve vannak. Már
innen szépen látszanak az egymás mellett álló, egymásra
támaszkodó, egészen hóval borított Wetterhorn és elül
a Schreckhorn. Kaltbad állomástól jobbra kétszáz lé-
pésnyire a hegyoldalon a Kaltbad-Scheideck hideg
gyógyfürdő emelkedik. Itt már csak egy sinpár vonul,
csak itt-ott van egy-egy kiterő sinpár az állomás köze-
lében. Balfelől a kis lejtőn két nagy hotel emelkedik;
az egyiknek fehérkeresztes vörös lobogó leng. Jobbról
már nincsenek meredek sziklafalak, a mérsékelt lejtőn
szép legelők zöldelnek. Remek a kilátás a Wetterhorn-
tól balra dél felé a nagy havasokra, melyeknek völgyei-
ben széles, hosszú hómezők terülnek. Minél feljebb me-
gyünk, annál szebben fejlődik a kép, annál gyönyörűbb
a panoráma. Az egész tövölgy és a zöld hegyoldalak
finom, átlátszó, kékes ködbe vannak burkolva. Csak-
hamar elhagyjuk Staffel állomást és megérkezünk az
utolsó, Kulm állomásra, melytől vagy ötszáz lépés-
nyire fel kell gyalogolni a legmagasabb pontra, a
Rigiesücsra.

Az ember elbűvölve áll itt pár pillanatig s nem tudja,
merre fordítsa először tekintetét. Alattunk a nagy mély-
ségben a vierwaldstädti tó csillámlik dél, észak és ke-
let felé hosszan elnyulva; déli oldalán Luzern városát
látjuk a zöld hegyoldalon, tőle keletre a másik ág vég-
gén a csinos Küstnach városka terül el. A tőle északra
fekvő óriási nagy völgynek zöld halmain számtalan hely-
ségnek házcsoportjai fehérlenek. A kép égbolton sehól
egy felhőske sem mutatkozik, a nap sugarai a hóól
fehérlő hegyormokról a nyugodtan álló tavaknak zöld-
színi vizén sziklanak végig. Egyszerre öt-hat tó vize csil-
lámlik a hegyi völgyekben, a hegyek tövében. A Rigi,
melynek ormán állunk, észak felől Küstnach és a fal-
vakkal teleszört völgy irányában, valamint kelet felé
egészen meredek. Közvetlenül alattunk a meredek mély-
ségben húzódik északnak a gyönyörű zugi (cug-i) tó,
melynek partján az erdőten zöld hegyek tövében vagy
tiz falucska fehérlik. Déli partján az alattunk levő zöld
völgyben a csinos Arth városka fekszik. A harang szava,
mely a híveket vasárnapi istentiszteletre hívja, szépen
felhangzik hozzánk a Rigiesücsra. A merre szemünk te-
kint minden tavaszi pompában diszlik, mind mosolyog
a ragyogó nap sugaraiiban, szívünk az életkedvtől és
kéjes örömtől boldogan repes. Dél felé fordulva, a kép
egyszerre megváltozik. Tekintetünk a Rigi déli ágán,
melyet csak itt-ott fákkal benőtt zöld pázsitos rétségek
takarnak, egy pillanatra megakad s aztán félroppen a
három-négy sorban egymás mellett égne meredező, hó-
val borított hegyormokra, melyek között északra a kopár
sziklafalu Pilátus mögött a Blümli, Eiger és a Jungfrau
emelik magasra a nap fényében ragyogó havas ormaikat.
A Rigi-csücs déli oldalán csipős szél fúj hevesen, keleti
oldalán pedig nyári meleg terjed körülöttünk. A kilátás
minden irányban felséges, tekintetünket röptében semmi

sem akasztja meg, oly derült az idő, hogy a luzerniek állítása szerint még ehhez hasonló szép napjuk az év folyamán nem volt. Féltilkor az égbolt tiszta derült kékje fehér szürkés színt kezdett ölteni, úgy hogy akik tizenegy felé jöttek fel, már nem élvezhették a messze kilátást. A Rigi esüestől száz lépésnyire két nagy hotel van, az egyik, a Schreiber-Hotel hatalmas négyemeletes épület. Valamivel lejjebb a Kulm vasúti indóház áll, földszinti kis épület, postával és távirddal. Innen irtam édes apámnak és Malesevit kollégámnak levelező lapot, melynek egyik oldalán a Rigi-hegy a rajta kapaszkodó vonattal látható. Ha a kis indóház előtt állunk, alig bírjuk kiállani a csipős hideg szelet, mely dél felől hevesen fúj; ha pedig hátrát lépünk és az épület keleti oldalán állunk meg, oly forró nyári meleg van, oly erősen tűz a nap, hogy az ember majd napszúrászt kap.

Vonatunk egyegyed tizenegykor indult felülről és mire leértünk, öt perc híján féltizenkettő volt, tehát a hét kilométernyi út ötvenóra tartott. Lefelé ment a kocsis elé van csatolva a gőzmozdony, melynek mozgató karja nem előre, hanem hátrafelé mozog, úgy hogy a kocsit rohanásában feltartoztatja. A kocsis két oldalán levő rendes kerekeken kívül a kocsis és a mozdony alatt a közepén még egy-egy fogas kerék is van. A lemenetel, midőn a meredek utat egész hosszában látjuk magunk előtt és mellette a tátongó mélységet, bizony aggodalommal tölti el az utast, főleg midőn látjuk, hogy a sziklahasadék nem egy darabból álló masszív falat képez, hanem tojásalakú görgeteg kövek állanak ki a földből, mint mikor a víz alámossa a partot. Midőn a hegy tövében levő állomásra leértünk, szinte megkönnyebbülten lélegzettünk föl. Midőn hajónk már Luzern felé hasított a tó hullámain, Stadt-Luzern és Germania nevű hajókkal találkozunk, melyeknek fedélzete tele volt luzerni vasárnapi kirándulókkal. Itt megemlítem, hogy a luzerniek meglehetősen apró vézna legénykék; az ember látva őket, fájdalommal tekint vissza a multba őseikre, kik Sváje szabadságát kivívni segítettek.

Luzernből 3/4-kor indultunk; vonatunk a szép zugi (eugi) tó mellett haladt, aztán két tuncelen és három kis állomáson át robogott közönséges vidéken, míg csak esteli hat órákor a szép fekvésű Zürichbe nem érkezünk.

Zürich (Cürich) közepmagasságú hegynek déli lejtőjén és nagy rónavölgyben fekszik, melyet két oldalt hatalmas, erdőborította hegyek vesznek körül. A várost, melynek északi oldalán a szép zürichi tó terül el, Limmat, szép tiszta vízű, erős sodru folyó szeli ketté. Polytechnikuma a házakkal beépített hegyen áll és utca felett menő síklón juthatni fel hozzá. A városnak a hegy tövében elterülő részét kettészelő folyó két nagy négyzet-medencévé van kiszélesítve, melyeknek partjain majdnem a polytechnikummal szemben malmok és gyapogtyárak vannak, tőlük feljebb a folyó partjain a szép tornyu templomok emelkednek. Midőn estefelé félhétkor a medencékhez az Oberer Müllersteghez értünk, a partot nagy néptömeg tartotta megszállva, a trombitazene erősen barsozott, a nép zajongott: az erős sodru folyón csónakázó versenyt tartottak. Zürichben a nép sokkal erőteljesebb, mint másutt Svájcban; sok csinos, szép arcú nőt lehetett itt látni, ami másutt egész svájci utunk alatt a ritkaságok közé tartozott. Nagyon szép a város széles, hosszú főutcája, mely egészen a tó partjáig terjed; házai három-négy emeletesek, földszintjükön szebbnél szebb kirakatu boltokkal. Kétoldali járdája oly széles, hogy két kocsis kényelmesen fér el rajta egymás mellett; a két szélén szép szilfások vonulnak. Van lövonatu vasútja is, melynek kocsijait rendszeren egy-egy ló húzza. A lovak füle többnyire kék vagy fehér posztóval van bevonva, homlokukon fehér rojt esüing. Szép, háromemeletes hoteljeinek legnagyobb része a hatalmas emeletes indóház közelében a szép térnek északi oldalán állanak, melyről a város belsejébe, a szép főutára jutunk.

A svájci konduktorok nem oly udvariasak, mint a franciák vagy az angolok. Különösen durvák a zürichi konduktorok; de meghunyászkodnak, ha az ember faragatlan fellépésükre az ő hangjukon kezd beszélni. Ugy látszik, csak a markukat arannyal tömő angolokkal szemben előzékenyek, kikről csak úgy hemzseg Sváje, különösen Luzern, hol a Rigi-hegyen egész karavánokkal találkozunk.

Zürichből hétfőn, július 22-én, délelőtt 9 óra 55 perckor indultunk. Vonatunk a szép tó déli partján halad, alig száz lépésnyire tőle. Jobbfelel az alacsony hegy lejtője és a tó partja szép szőlőkkel van betöltve. A szőlőterek közt kétemeletes házak is vannak. A tónak innenső és tulsó partján szép helységek terülnek. A városkák és falvak házai két-három emeletesek, szép szőlők és gyümölcsös kertek közt fekszenek. Egyik másik helységnek a tornya dombról néz le reánk. Gyönyörű, kultivált vidék ez; jómódu lehet itt a nép, minden jólétre vall. Az egész táj, közbitl a szép tóval, élénk zöld színben pompázik, mintha tavasz volna. Igazi élvezet a szemnek.

Waedensweil-nál elhagytuk a délre vonuló gyönyörű tavat. A szép város jökora nagy. Egyik-másik háza vagy csak az egyik vagy mindkét oldalról lapos-felüli földszinttel van ellátva, melynek szélen oszlopos erkély vonul köröskörül. A házak homlokzati oldalán, mely alul négyszöget, felül pedig háromszöget képez, kilenc ablak van, és pedig a négyszögben hat egymás-fölötti két sorban, a háromszögben pedig három ablak háromszögalakban elhelyezve. Siebenwangen-nél a vidék zordonabb jellegűt, a hegyek óriási magasságot érnek el, a felhők alsó része ködalkakban érinti a fényes hegyormokat. Reichenburg után Weesen állomáshoz értünk. Jobbfelel, déli irányban, óriási magas hegyek meredeznek, igazi luzerni Pilátusok; a legtöbbnek orma a hegy harmadrészeig ködbe, felhőbe van burkolva. Balfelől a gyönyörűség Wallensee terül el. Három hosszabb és két rövidebb tuncelen robog vonatunk. Kiérve belőlük, óriási magas, függőleges sziklafalak mellett haladunk, itt-ott hatalmas sziklatömb esüing vonatunk felett, mintegy összezsússal fenyegetve minket; csak annyi hely van, hogy a vonat haladhát, egy-két lábnyira a tótól. A zöld-hullámos tó tulsó oldalán kopár, meredek sziklafalairól két szép, fehér habos vizesés rohan lefelé. Az óriási magas hegyek ormai mind felhőbe vannak burkolva. Gyönyörű, vadregényes vidék. Rövid tuncel után Murg állomáshoz jövünk. Megint tuncelbe robogunk. A komor sziklahegyek meredek emelkednek, lejtőiken csak itt-ott nő egy-egy fa, fenyves erdővel borított magas or-

maik felhőbe burkolóznak. Látásukra a félelem és tisztelet vegyes érzelmek ébred bennünk. Tizenkét órákor elhagytuk a szép tavat. Flums állomást is csakhamar elveszítjük szemünk elől és megpillantjuk Mels helységét. A kultúra itt a magas hegyek ormáig feltolódik. Innen széles völgybe jutunk, melyben Sargans városka fekszik. A mezőkön egész a határszélig Buchs-ig csak krumpliterületek és nagy kukoricatáblákat látunk. A vidék keveréke a hegyes felföldnek és az alföldi rónának. Buchsban már a kedves osztrákok fogadtak; a finékok nagyon csinján bántak koffereinkkel, pedig egyik-másik utitársnál, jó magammal együtt, sok jó svájci szivart találtak volna. Szinte rosszul esett megvárni a szép Svájtól, de másrészt jól esett a gondolat, hogy a hosszú út fáradsalmi után már nemokára élvezni fogjuk a pihenést és nyugalmat, melyet már szívünkbenől óhajtottunk.

Délutáni félkettőkor mosolygó völgyön keresztül a zord és vadregényes Tiroi felé robogott vonatunk.

—CS—N.

(Vége köv.)

A közönség köréből.

Szeghegyi miseriák.

Becses lapjának 13. számában megjelent, a közönség köréből című Wagner Gusztáv-féle förmedvényre röviden reflektálok.

Mindenekelőtt kijelentem, hogy a telén históriát itt nem akarom tovább bolygatni, mivel azt a tek. szolgabírói hivatalhoz tettem át s valamennyi tanut kérem megidéznetni.

Vajjon a közegészségügyi bizottság hatásköréhez tartozik-e a hüszsemle, hivatkozom az 1876. évi XIV. t. c. 152. §-ának b) pontjára.

S végül, vajjon szegyénteljes volt-e azon indítványom, hogy a szegények valami segélyben részesüljenek, azt nem Wagner elbírálására bocsájtom. — Egyuttal kijelentem, hogy ez volt e téren utolsó szavam.

Szeghegy, 1890. február hó 18-án.

Friedmann Mór,
gyógyyszerész.

Naptár.

Február.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orosz naptár
21 Pént.	Orsola	Etelka	9 Nicetas
22 Szom.	Péter székf.	Úsz. Péter	10 Karalamp
23 Vas.	E 3 Romana	E 3 Invocav	11 G Surup.
24 Hétfő	Mátyás	Mátyás	12 Meletius p.
25 Kedd	Valburga	Valburga	13 Márton

Felölös szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.

Helyettesít:

Laptulajdonos és kiadó: BITTERMANN NÁNDOR.

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

A „Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete“ ez évi rendes közgyűlését március 16-án délelőtt 10 órákor tartja Budapestben, az intézet saját helyiségében. — Balvány-utca 19-ik szám.

Napirend:

1. Az évi üzletjelentésről való igazgatósági és felügyelő bizottsági jelentés tárgyalása.

2. Zárószámadások felülvizsgálása és az évi mérleg megállapítása.

3. A tiszta jövedelemlől való rendelkezés.

4. Az alapszabályok 44. §-a értelmében kilépő három igazgatósági tag helyének három: évre, valamint egy időközben elhalálozott igazgatósági tag helyének egy évi tartamra való betöltése.

5. A felügyelő bizottság tagjainak megválasztása és díjaztatásának megállapítása.

6. A benyújtott indítványok iránti határozat.

Az alapszabályok 27. §-a szerint az intézeti adósok is tagjai lévén az intézetnek, ezek a 28. §-a szerint magukat a közgyűléseken törvényhatóságoként alakított gyűléstükön választott meghatalmazottjaik által képviselhetik, s zálogleveleket felvett kölcsönök együttes összegének minden 250,000 forint után egy-egy ily képviselőt választhatnak azonban kizárólag csak az **intézeti tagok köréből**.

Felhívattak ennélfogva Bács-Bodrogh megye területén lakó adósok, hogy a mennyiben magukat a fentjelzett napon tartandó ez évi rendes közgyűlésen képviselhetik az általuk összesen felvett 2.723,900 forintnyi záloglevél kölcsön után 10 azaz tíz képviselő megválasztása céljából **Zomborban a megyei székhez kis tanácsteremben f. évi március hó 1-jén d. e. 9 órákor** tartandó választó gyűlésen megjelenni, a részvételi jogosultságukat igazoló fizetési könyvet magukkal hozni sziveskedjenek.

A kisbirtokosok országos földhitelintézete.

914. szám.

k. ig. 1890.

Pályázati hirdetmény.

A bajai szolgabírói járásához tartozó Béreg községben fíresedésbe jött s évi 300 frt o. é. fizetéssel rendszerezett irnoki állásra pályázatot nyitok, s a választás határmájául Béreg község házához, **f. évi február hó 28. napjának d. e. 10 óráját** tűzöm ki.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, miszerint szabályszerűen felszerelt kérvényeket hozzám, f. é. február hó 26-áig nyújtsák be.

Baja, 1890. február 16-án.

Latinovits Gyula,

főszolgabíró.

2-1

Zombor, 1890. Bittermann Nándor könyv- és könyvnyomdájából.

Hirdetmény.

Egy jó házból való fiu kellő iskolai képzettséggel, ki a magyar és szerb nyelvet bírja, mint üzleti **gyakornok**, továbbá egy **fiatal segéd**, ugyanazon nyelvismeretekkel: azonnali alkalmaztatást nyernek **Schumacher Jakob** kézmű-áru üzletében **Hódsághon** (Bácsmegeye), kikhez az erre vonatkozó ajánlatok küldendők. 3-3

613 szám.

k. ig. 1890.

Pályázat.

Bács-Bodrogh megyében kebelezett Petrovszellő községben megüritült községi állatorvosi állásra ezennel pályázatot nyitok s felhívom ezen állást elnyerni óhajtókat, miszerint az 1888. VII. t. c. 117. §-a értelmében felszerelt kérvényeiket hozzám **1890. évi március 15-ig** nyújtsák be. Az állatorvos évi fizetése 400 frt. Ezenkívül magánosok beteg jóságai egyszeri megnevezése ért bent a község határán nappal 20 kr, éjjel 40 kr. A levágandó marha megvizsgálásáért akár kicsi, akár nagy 20 kr, minden darab sertes után 10 kr, minden darab birka után 4 kr, bárány után 2 kr fizettetük az illető iparosok által, a levágott állatokról az állatorvos által jegyzőkönyv vezetendő.

Hivatalos teendőket, valamint a község mint testület jóságai gyógykezelését díj nélkül köteles teljesíteni. O-Bácsé, 1890. évi február hó 8-án.

Gombos Béla,

főszolgabíró.

3-2

Haszonbérleti hirdetmény.

Alsó-Roglatica pusztán levő Vojnits Izabella, Mór, Máté és István tulajdonát képező 540 katasztrális hold föld, egy magtár, egy ló-, egy ökröistálló és 2 cselédházzal **Zomborban Vojnits István aljegyzőnél** (a vármegyházán) **az 1890. évi március hó 9-én d. e. 10 órákor** 1890. évi november hó 1-étől 3, esetleg 5 évre nyilvános szóbeli árverés útján haszonbérbe fog adatni.

Kiküldési ár 9000 frt évi bérösszeg.

A feltételek Vojnits Máté szolgabírónál Zenta, Vojnits István vármegyei aljegyzőnél Zombor és Szilvássy János községi jegyző urnál Bajsán megtekinthetők.

Kelt Zomborban, 1890. évi február hó 12-én.

Vojnits István,

ugyis mint Vojnits Mór gondnoka.

3-3

Árverési hirdetmény.

A zombori kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Babits Gábor és Osztoits Anna zombori lakosok végrehajtóknak Kollárov Milos és neje Mirkov Avramia zombori lakosok végrehajtást szüvedők elleni 80 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a zombori kir. törvényszék (a zombori kir. járásbíró) területén lévő, Zomborban fekvő, a zombori 1243. sz. tjkvben A. 1. sorsz. a foglalt végrehajtást szüvedettek Kollárov Milos és neje Mirkov Avramia zombori lakosok nevében álló (3712-3714) hr. számú házra az árverést 1200 frtban ezennel megállapított kiküldési árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1890. évi március hó 3-ik napján délelőtt 9 órákor** a telekkönyv árverési termében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési árban alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozókat tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 120 frtot készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Zomborban, 1889. évi augusztus hó 21-én.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Árverési hirdetmény.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy özv. Gráber Mária budapesti lakos végrehajtónak Bosis Iván szöntai lakos végrehajtást szüvedők elleni 150 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a zombori kir. törvényszék (az apatini kir. járásbíró) területén lévő, Szöntán fekvő, a szöntai 531. sz. tjkvben foglalt Bosis Márkó nevében álló A. I. 1-10 sorszám alatti 1/8 telek földre az árverést 955 frtban ezennel megállapított kiküldési árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1890. évi február hó 24-ik napján délelőtt 10 órákor** Szönta község házájánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési árban alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozókat tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t. c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Zomborban, 1889. évi szeptember hó 11-én.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

XIII.

ELŐ

Egész év

Fél évre

Negyed é

A lap szel

küldeménye

nek, anya

donosn

Egyes szám

Az alsó

tésekben reng

vetéseket is t

is, ha a márc

olvad a hó és

tőlünk éppen

saitól igen s

panaszokat a

vagy hallunk

zető-társulato

gyen és előzek

denkinek tetsz

neveket nem k

tanulta már

meg — hogy g

nemcsak a felt

elszegényedés

dag családokat

dásukban, sőt

megakasztják a

nos, vannak oly

nem akarják, é

számítással az

gedve, mindenü

tak, emezek ve

nyakassággal,

jövetelére bizv

tőrekvést e tek

Elfelejtettek m

Mert különbö

bácsmegeyei belv

kezdődik, a m

venes évek elő

várják, hanem

Kiss József k

költséggel Kulá

tési árkat ásart

levezést első

Verbász és K

Torzsa, Cserev

Morovica, Bajs

Ujvidék stb. köz

zek voltak abba

latos tevékenys

1786-ik évben o

a magyar király

vaci mocsarakto

ezen területen,

il ségek határaitól

által minden belv

tök. És midőn

ezen terveket el

14,000 forintot u

ugyan az említe

alatt a belvizeket

mindez 1786-ban

száz évvel később

ben alakultak az

sulatok. És csodá

társulatok létrehoz

künnő alispánjának

nak, hogy egy eg

ugy az első, a sz

Kiss Józsefnek

Schmausz, Kiss J

tőzkozok

Kiss Józsefn

tudva van, 1793-b

torna, és mert eze

céliből építettett,

többé nem törődött

nem rejlik másban,

viszonyokban. Mer

gynéknek alsó rész

hólvadnak és tartós

is támadnak belvize

át kisebb-nagyobb

volna. De a könnyű

legalább nélkülözhe